ڕووبار

چیرۆکە شیعر

1984

ڕووبار

شاعیرانی ولاَتەکەم!
بۆچی خۆتان لەناو تەنها
دەوارێکی هۆبەی شیعرا
قەتیس ئەکەن؟!
بۆ لەیەك ئاواز ئەخوێنن؟!
بۆ تۆوی گوڵێك ئەچێنن؟!
چاوی شیعر..کوێ نابینێ؟!
گوێچکەی شیعر..چی نابیستێ!
خەیاڵ کوا سنووری هەیە!
بەهرە کوا ڕێی دووری هەیە
بڕوا بکەن!
ئا ئەم دڵە بچکۆلەیە
کە ئەوەندەی هەرمێیەکە
نەك سەر زەمین
گەردوون جێگەی تیا بۆتەوە و
زمانیشم تەنها نووکی
بەگێنگڵی قەڵەمێکە!

1984

کوڕی زەریا

بۆ صەمەدی بیهرەنگی

لەشەوێکدا کە تەم و مژ
وەك دەم و چاوی "ڕەزاشا"
لەتاراندا گرژ و مۆن بوو
ئەو "خۆر و شێر و شمشێرە"ی
بە ئالأوە لکێنراون
بێزار بوون و بەپێ دزکێ
پشتیان بۆ یەکتری دانا و
هاتنە خوارێ.
شمشێرەکە خۆی هەڵدا بۆ ناو مشتی خۆر
خۆریش سواری کۆڵی شێر بوو
کەوتنە ڕێگا
لە شەقام و مەیدان و کۆلأنی شاردا
ئەگەڕان بۆ ناو نیشانێ
ـ بۆ کوێ ئەچن؟!
دەنگەکە وەك هاژە وابوو
خۆر ئیستێکی کردوو وتی:

ـ تۆ کێی؟!

ـ کوڕی ڕووبار و زریانم

منم "صەمەدی بیهرەنگی "[(1)]

خۆر ناسێوە

بۆی پێکەنی

هەردوو دەستی بۆ درێژ کرد

ـ ئەمە تیشکێکی خنکاومە و

لە زەریاوە هاتۆتەوە

شمشێرەکە بە دەنگێکی

تیژ و باریك هەڵیدایە:

ـ ویستیان تۆ بەمن بکوژن!

بمکردایە بەرگیان لە زێڕ بۆ ئەکردم

بەلاّم نەمکرد..

چونکە ئەمزانی ڕۆژێ دێ

ئەمکەیت بەناوونیشان و

تابلۆ بۆ کورتە چیرۆکێ.

پیرە شێری دڕ نەڕاندی:

ـ تاکوو ئەمڕۆش ئەو چیرۆکەی

ناوی منی تیا هێناوە

پۆلیسەکان لێی ئەترسن

چونکە کەدەستی ئەدەنێ

چیرۆکەکە هەڵمەت ئەباو.

بەسەریاندا ئەنەڕێنێ
صەمەد مات بوو
بەدەنگێکی ئێجگار هێدی
دواو وتی:
ـ بۆ کوێ ئەچن؟!
وا ئەزانن سەردەمی سەگی پۆلیسی
بۆنی خۆر و شێر و شمشێر و ئاو ناکات؟!
بۆ کوێ ئەچن؟!
کە خۆر گڕی چاوانی خۆی
هاویشتە ناو دوو گلێنەی
چاوەکانی صەمەدەوە
ئەوسا وتی:
ـ لەبەر ئەوەی چاوی وشەت
لەچاوانی
منداڵە لانەوازەکان ناتروکێنی
لەبەر ئەوەی هەورە بروسکەت هاویشتە
دڵیانەوە و هەتا ئێستەش
لەناویانا دێیت و دەچیت!
بۆ سوار نابی لەگەڵماندا و
من بخەیتە گیانێکەوە بمباتەوە
بۆ ئاسمانێ
خۆری تیا زیندانی نەکرێ!

شمشێر سەری گوڵ و باخچە نەپەڕێنێ!
شێر ئاسکە بێکەسەکان نەترسێنێ!
صەمەد سوار بوو
لەپاشکۆی خۆرەوە سوار بوو
بردنی و هەر
بردنی تا گەیاندنیە:
ئەو گوندانەی شانی ساڵیان
داداوەتە سەر قەراغی
مەرگی دەغڵ و کێڵگەکانیان
ئەو شارانەی قفڵ لە قوڕگیان دراوە
ئەو گەڕەکانەی دەرامەت لەناویاندا
بە دارشەق هات و چۆ ئەکات
ئەو ژوورانەی گەر بە ڕێکەوت
تووتکەکانی "شابانوی "ی شۆخ
بە لایاندا تێ بپەڕن
لووتیان ئەگرن
ئەو..ئەو..ئەو..ئەو!
صەمەدی ماندوو ئارەقی ناو چاوانی
بەگوڵ ئەستێرەیەك سڕی و ئینجا وتی:
ـ ئەمێننەوە؟!
یان ئەچنەوە بۆ ناو ئالآ؟!
ئەوەی دیتان هەورەکانی

ناو دڵ و سەری ئێرانە.
یەکەم جار خۆر
وتی:
ـ تۆ خۆت لەهەر کوێم دائەنێی
دام بنێ یان،
ئەمدەیتە دەستی هەرکەسێ
صەمەد خۆری هەڵگرت و بردی تاکوو دای
بە نووسەرێ
کە داستانی تیرباران
وڵاتی خوێن و هەتاوی ئەنووسێوە و
برسیشی بوو
نووسەرەکەش خۆرەکەی خستە دڵێوە و
دڵیشی دا بە هەژاران!

* * *

کە صەمەد هاتەوە
ڕوانی شێر تووڕەیە
شێر وتی:
هەر شوێنێ مەترسیی
لێ ئەکرێ لەوێ بم
بێ سوارم بەبێ سوار ڕام مەگرە.
صەمەد ڕۆی..هاتەوە
سوارێکی لەگەڵ بوو

کەڵەگەت، مەچەك پڕسنگ تووکن
سوارەکە ڕاستەوخۆ چووە سەر
کۆڵی شێر
"سەرەتا نەمناسی سوار کێیە
نەمدیبوو برینی
هێندم بیست کە ڕۆشتن
شێرەکە پێی ئەوت:"موعینی "[2]
هەر شمشێر مایەوە بێ ئارام
بەدەنگە تیژەکەی خۆی وتی:
ـ من دیاریم بۆ کام پیاو؟!
چ دەستێ ئەمگرێ؟!
ـ دەستی من!
منداڵێك ئەمەی وت هەشت نۆ ساڵ
ـ لەکوێوە تۆ هاتووی لە کوێوە؟!
ـ لەدنیای چیرۆکی
صەمەدی بیهرەنگی و
ناو چاوی ئەوەوە
من هاتووم!
ـ ئەی ناوت؟!
ئەی تۆ کێی؟!
ـ خەسرەوم!![3]
بیهرەنگی ماچی کرد

شمشێر خۆی هاویشتە
ناو مشتی بچکۆلەی خەسرەو و
پێکەوە چوونە ناو دەربەندوو
ئەشکەوتی کێوەکان.
بەتەنیا بیهرەنگی مایەوە
کە زەریا بانگی کرد
لەسەر خۆ پێی هەلگرت
بیهرەنگی چوەوە ناو ئاو و
لە ئاودا
کازێوەی بەیانی
ئێرانی بەدی کرد.

تشرینی یەکەمی 1979

له ڕاکشانێکدا

نیوه شەو بوو
ناو نیشانی دوا هۆنراوەم هەڵیسانم:
ـ گەر ئەتەوێ
خەوی شیعرت لێ نەزڕێ.
هەستە و سەرم ئاسودەکە.
ـ چیتە؟!
ـ وشەکانت
هەندێکیان وڕکیان گرتووە!
ـ لەچی؟!
ـ بیانبینە!
"با " هات
گڤەیەکی کردوو وتی:
ـ ئەو دارستان و دەربەند و پێ دەشتانەی
لەم شیعرەدا تۆ منت تێ فڕێداون
هێندە بەلەشی من تەنگن
هەر کە هەڵم کرد ئەزانم
لە بەرما ئەدڕێن و ئەوسا...

ـ ئەی چیت ئەوێ؟!
ـ ئەڕۆمەوە بۆ دەربەندوو
دارستان و پێ دەشتە ڕاستەقینەکان
لەم دێڕانەدا هەڵناکەم!
ئەگەر منیشت خۆش ئەوێ
ئەتوانیت بێیت دیدەنیم کەیت.
کە " با " ڕۆیشت
"کەو " هات و وتی:
ـ ژوورەکانی ناو شیعرەکەت
چەندە جوان و ڕازاوەش بن
هەر بە قاقەزیان ئەزانم
بەفر دەست نەکاتە ملم
من ناخوێنم!
ـ ئەی ئەوە نییە وا بەفرم
بۆ باراندووی؟!
ـ ئەو بەفرەی تۆ باراندووتە
کە ماچی ئەکەم نابزوێ!
پەیکەرێکی سپییەو من
دڵی خۆم نادەم بە پەیکەر!
کەو هەڵفڕی و ڕووبار وتی:
ـ تا لێرە بم درەختەکان سەوز نابن
کێڵگەکانیش ئەوەندەی تر تینوو ئەبن.

ـ ئەی ئەوە نییە درەختم
بۆ ڕواندوویت و
کێڵگەشم بۆ دروست کردوویت؟!
ـ من ئەتناسم
تۆ چەند شاعیرێکی ڕاڕای
هەر ئەوەندەی
دڵت کرمێ بوو لە شیعرێ
ئەوسا بە نووکە قەڵەمێ
دارەکانت لە بنەوە هەڵ ئەکەنێ
کێڵگەکانت ئەسڕێتەوە..

* * *

" با "..ڕۆی
"کەو"..ڕۆی
ڕووبار ڕۆیشت و
ناو نیشانی شیعرەکەش ڕۆی
بەتەنیا وشەی "خەم" نەبێ
جێی نەهێشتم و
بەجووتە ڕاکشاینەوە.

1978

داستانی مامەیارە

دڵدارانی چیای "بۆتان "
بەدەم شنەی "لاوك"ەوە
ئەی گێڕنەوە:
هەموو ساڵێ: مانگی گوڵان
دەمەو عەسری ڕۆژێکی سەوز
بۆ چەند ساتێ
چاویان لێیە:وا کاکە مەم
لە کەژاوەی
هەورێکی سپی نزمەوە
بە هێواشی
دێتە خوارێ و،
لەناو خەرمانەی گوڵاڵەی ترۆپکێکدا
ڕائەوەستێ
چاو ئەگێڕێ..
هاتۆتەوە و.. چاو بۆ "خاتوو زین "ئەگێڕێ.
دڵدارانی چیای "شاهۆ"
بەدەم شەپۆلی "هۆرە"وە

ئەیگێڕنەوە:
هەموو ساڵێ لەڕێ بەندانی زستانا
بەیانی ڕۆژێکی سپی
بۆ چەند ساتێ:
چاویان لێیە "برایمۆك"هاتۆتەوە و
لەژێر تاقی پەلکە ڕەنگینەی سەر بەفر و،
لەبەر پەنجەرەی هەتاوی گورگەزێدا
ڕاوەستاوە و
چاوەڕوانی دەرکەوتنی "پەریخان"ە.
دڵدارانی شاخی"گۆیژە"ش..
بەدەم قاسپەی "قەتارە"وە
ئەیگێڕنەوە:
هەموو ساڵێ لەمانگی گەلاڕێزاندا
لەخۆرنشینی ڕۆژێکی خەماویدا
چاویان لێیە:
مامەیارە[4].. ئەسپ سوارێکی غەمگینە و هاتۆتەوە
چاو ئەگێڕێ
چاوی پڕ پرسیار ئەگێڕێ و بە نەرمەغار
سەروخواری "سیروان"ئەکا.
مەکۆی خولیای
هەر وەك چمکی،
مشکییە ڕەشەکەی ئەو سەرە بێ سرەوتەی

دێت و ئەچێ

وەکوو سیروان خۆی کردبێ بە هەناویا

لە نێرینەی ئازارێکی بێ بواردا.

شەپۆلی عەشقی هەڵ ئەچێ

بەرە..بەرە

خولیاکان ئەبن بە پلە و،

دانە بەردی خزی "بەمۆ"و

بە سەریاندا هەڵ ئەگەڕێ

لەو..بەرزەوە

مامەیارە، ئەسوتێت و چاو..ئەگێڕێ

مامەیارە، جێ ژوانە کۆنەکانی بەدی ناکا و،

دوو سێ دلۆپ فرمێسکی ڕوون

دێنە قسەو

لە پاش تۆزێ

لەناو چاڵی چەناگەیدا وشك ئەبنەوە

لە پڕێکدا:

مامەیارە، لە پڕمە و حیلەی ئەسپەشێی

شەلاڵ بە عارەقی شین و مۆری ڕێگە

دائەچڵەکێ:

ـ چ کارەساتێکی چڕە

چۆن بتبینم؟!

لەم تەمەدا

نه لق چاوی وا له "پەله" و
نه پەل گەلاّی خۆی ئەبینێ
چ کارەساتێکی چڕە!
شەپۆل زریکەی شەپۆلی،
تەنیشتی خۆی نابیستێ و،
ڕۆژ سەعاتی خۆی ون ئەکا.
منیش خەمێکی ڕیش سپیم
له مابێنی "ئەسکی کۆیه و شارەزوور"دا
سەری بڕاوی ڕۆڵەی خۆم
لەگەڵ خۆمدا ئەگێڕم و..
له چاوانی ئەبڵەق بوویان
ورد ئەبمەوە.
" ئەو چاوانە:
گولاّلەی هەڵپچورکاویان.. له بندایه
ئەستێرەو مانگی کوژراویان.. له بندایه
تەرمی حەیران و لاوکیان.. له بندایه"
ماچیان ئەکەم
دەست به قژیاندا ئەهێنم
یەکە..یەکە..ئەیان دوێنم
ئای که عومرێکی درێژه
من سەری سەودای، بڕراوی
کوڕ و کچی خۆم ئەدوێنم

چیم لێ ئەکەن؟!

زۆر ستەمە..دار بە داری

دارستانێ هەمووی بگری و،

تۆش نەتوانی

فرمێسکی چاوی گەلاّیەك چییە بیسڕی!

زۆر ستەمە

لەم هەوارە چۆلاّنەدا

بژیت و گوێت

لە کۆتەلّی بێ کۆتایی و لاوانەوەی،

کەژ و کێو بێت

مەرگ: دالّێکی بالّ ڕەشی ڕمووزنە

چاوم لێیە:

بالّ لە خوێنی،

لەبەر ڕۆشتووی گوندەکانم

وەر ئەدات و،ئەقیڕێنێ و

بانگی نەهاتە سالّ ئەدات

چ کارەساتێکی چڕە

چۆن بتبینم؟!

ـ مامەیارە،ئەسپ سوارێکی تووڕەیە و

هاتۆتەوە..

بەرەو هەر مەلّبەندێ ئەچێ

خوێن جلّەوی لێ وەرئەگرێ

ڕوو ئەکاتە هەر تەلانێ
پەپوویەك دێ و
لەسەر قەڵپۆزی زینەکەی
هەڵ ئەکورمێ
لەناو تەم دا
حیلەی ئەسپەشێ..هاوارە
مامەیارە:فەقیانەکانی هەڵ ئەکاو
یەك دوو ئاوزەنگی لێ ئەدا.
وەکوو نەورۆز هەڵ ئەگیرسێ و
ئەچریکێنێ:کێ دڵدارە؟!
ـ هۆ مامەیارە..هۆ مامە
ئەو داڵە "نەجیب پاشا "یە
ئەو بەردە کێلەش لەسەری هەڵنیشتووە
جێ نزرگەی
دوا خەوی "ئەحمەد پاشا"یە
ـ"نەجیب پاشای"ی سەر لەشکری
سوڵتان کە هات
دەستی نایە بینی گوڵ و
نانی کوێر کرد
بە "ڕم" سەری
وشەی نالی و کوردی هەڵگرت
لە دووکەڵدا "کۆیە"ی خنکان

چ کارەساتێکی چڕ بوو!

ـ بیگێڕنەوە!

بەرە بەیان لەسەر سنگی ئەسکی کۆیەی
ئەرخەوانیی.قریوەی سوارەی بابان و،
حیلەی ئەسپ و گرمەی تۆپی مامەیارە لە دەربەند و
شیو و دۆڵی سام لێ نیشتووی خەواڵودا ڕژانە ناو
ڕیز بە ڕیزی شڵەژاوی تورکانەوە. دەنگدانەوەی
ناڵەی ئەشکەوت. گێژەڵووکەی ژێر سمی ئەسپی
سەرکێش و بریسك و هوڕی شمشێری بە هەسانی
ڕق تیژ کراو، درێژەیان دا بە جەنگی شەووهەتاو.
نەجیب پاشا هەر وەکوو داڵە کەرخۆرە لەسەر
گردێ هەڵنیشتبوو،لەخەم خۆرکی ڤینی کوردا
فەرمانەکانی ئەچەقین. ترسیش وەکوو دارکونکەرە
دڵی ئەخوارد. لەو ساتەدا مامەیارە هەڵۆیەکی
بەرزە فڕی چاو گڕدار بوو. بەسەر سەری ئەو
داڵەوە گڕی ئەخوارد. داڵ تۆقیبوو. هەڵفڕینی
بیرچووبۆوە. ڤیڕەی گەیاندە ئەستەمبوڵ.
فێستەکانی بابی عالی گردبوونەوە. فریای کەوتن
ڕەنگی پیلانێکیان بۆ ڕشت پیلانی دوو سەر
وای ئەوت:

1- سوڵتان باوکه

دڵی باوکیش
له بەفری "پیرەمەگرون "ی
قەڵەم ڕەوی بابانەکان سپیترە
له بەخشیندا
دەستی سوڵتان
له مێرگەکانی "شلێر"و
دەشتی "بیتوێن "سەوز ترە!
سوڵتان فەرمووی:
له ناوەڕاستی مەیداندا
دەوارێکی سپی هەڵدەن
سەر بەرەو خوار ڕم و شمشێر هەڵبواسن
خوا بخەنە ناوەندەوە
لەجێی ئاڵا..قورئان هەڵکەن

2- له بیرتان بێ
پواز چوو بۆ کوێ دوای کەون
"لییرە "سیحرە و..بریقەکەی
ئاوی چاوی کەڵەسواری بابان ئەبات
"لییرە"سیحرە و..بیان دەنێ
که وەریان گرت
ئەبنە تووله و دوا ئەکەون

ـ گڕی پیلان،وەك لە وشكە پووشی دەشتی،
هاوینێكی درەنگ بەربێ
هەتا ئەهات لەئۆردووی سوارەی بەباندا
ئەتەنێوە..
لەناو چاڵی كونە ڤینی
چەند دڵێكدا..
هەر پس مامی "ئەحمەد پاشا"
ئاسكی وەفایان سەر بڕی
خوێنی بەڵێن،تك تك بەڕیش و سمێڵی
ڕوو زەردانا هاتە خوارێ
مەشخەڵانی هەڵمەتی سوار دامردەوە
تۆپەكانی مامەیارەش
ئەو...ڕۆژانە
لەبەر سێبەری دەواردا
خەویان لێ كەوت
چ كارەساتێكی چڕ بوو!
ـ داڵ پشووی دا. داڵ تێری خوارد. داڵ كەوتەوە
بەرزە فڕی. داڵ بەنینۆك ئەرزی ئەدڕی.
شەڕی بە ڕەشەبا ئەفرۆشت. لیرەی ڕۆ كرد.
خەزنەداری ئەحمەد پاشا كورتە بنەی دڵ دڕكەزی
كە لیرەی دی چاوی چنۆكی داپچڕی لە بەردەمی
ئاوێنەدا خۆی ئەبینی بۆتە پاشا كلاّومشكی

فڕێ داو فێستی سووری کردە سەری لە بەردەمی
ئاوێنەدا قاقا بە سوارەی بەبان و مامە یارەوە
شاخ و داخ و دێی سك سووتاو پێ ئەکەنێ لە بەردەمی
ئاوێنەدا خۆی ئەبینی ڕاوەستاوە و لەبەر پێ یدا
بەچۆکدا دێ: سلێمانی چ کارەساتێکی چڕ بوو
- ڕۆژێکی تر،تاریك و ڕوون
لەسەر سنگی "ئەسکی کۆیەی "ئەرخەوانیی
سوارەی سوڵتان
وەك باوبۆران
وەك برووسکەی پێش ڕێژنەی
هەورێکی تاڵ
وەکوو لوورەی ڕەوە گورگێ
دڕیان بە گەوە و لووتکەدا
هاتنە پێشێ..
وەکوو مافوور
دەشتەکانیان پێچایەوە..
کڵپەی ناو دەمی ئەژدیهای دەشتی کۆیە
ئاسنی تیا ئەتوایەوە.
سام: لافاو بوو
لەناو سامدا
هەربەتەنیا مامەیارە
ورەیەکی داگیرساو بوو.

ـ ئەی مامەیارەی بەتەنیا
جێ ماو لەناو ژیلەمۆدا
وا سوارەی تورك
گەیشتنە سەر تۆپەكانت
زامی باسك و دەفەی شانت
زنەی خوێنیان گەش و ڕوونە
گوڵە باخ لەسەر فەقیانەت
ئەنەخشێنن
چاومان لێیە:
لەسەر چۆپی مەرگی خۆتا
بەرامبەر خۆر هەڵیان ئەبڕی
كە خۆر و خوێن ئەگەن بە یەك
باڵات ئەبێتە ئاوێنە و
شەوقێكی سوور ئەداتەوە لەچاوی كەژ
ئەی مامەیارە..تۆ ئێستە
بەو گردەوە..
دار ئەرخەوانێكی تەنیای
دێیت و ئەچی و..
مردن بە باڵای ژیانی
لووتكە ئەبڕی!
ـ تا چاو بڕكا ئۆردووی كوللە زەرد ئەچنەوە.
ڕەش ئەچنەوە. توركی كوللە ژیان هەر بە كاڵیی

ئەخۆن. ئالآی سولّتان ئاسمانێكی خوێناوییە
"مانگ"ی خۆی ئەتك كردووە.تا چاو بڕكا پەل و پۆی
ڕەش داگەڕاوی داری سووتاو تەرمی كێڵگە و دەغڵ و
دانیان هەڵگرتووە.
ـ سولّتان: دەس نوێژی بەخوێنی ساوایانی
كورد شتووە.ژنی سولّتان بەكل چێوكی
زوخاڵی ئێسكی "حەبیبە"و "شەم" ی شەیدا
ئەو چاوانەی خۆی ڕشتووە.چ كارەساتێكی چڕە
ـ زامەكانی لەشی یارە
دەم و لێون
ئەو وەختەی تۆپ ئەگرمێنێ
نم..نم..نم..نم
ئەبارێتە سەر خۆڵەمێش
گوڵ لە ئاگردا ئەپشكوێ
چ وەرزێكی
نەبیستراو و نەبینراوە
"كێ كەی دی
خەزان:گولآن بڕوێنێ"
ـ هاتنە سەری زەوی و ئاسمان وەك دوو بەرداش
لەبەر چاوی ئەخولانەوە و ئەسكی كۆیەیان ئەهاڕی.
درەختی كەژ سەر بەرە و خوار ئەبوونەوە و بە قژ خۆیان
هەڵ ئەواسی.ڕۆژ ئاوا ئەچووە ڕۆژ هەلآت.لووتكەكان

بەسەر بناردا ئەشکانەوە. "بەور"ی زامدار ئەینرکان و ڕاکشا بوو.ژەندرمەکان بەچوار دەوریا سونگییەکانیان کردە ئەڵقە. ئەڵقە لە دیلی بریندار ئەسڵەمێوە. هەنگاوێك و دوو هەنگاو و هەتا ئەهات ئەڵقەی سونگی بازنێ بوو تەسك ئەبۆوە.لەپڕێکدا؛بیست دەستی ڕەش درێژ بوون و دایان بەسەر بارگیرێکدا و بە چوار لانەی ڕفێکی ئەستوور و زبر شەتەکیان دا. بارگیر رووی کردە خێوەتی نەجیب پاشا

ـ یارەی زامدار

یارەی دڵدار

گوریس لەزام شەتەك دراو

بەسەر پشتی ولاٚخەوە

ڕێ ئەکات و،

وردە..وردەش

کزەبایەك، بە شێنەیی

لە باشوورەوە هەڵئەکات

کزە با دێ و

بە چرپە باسی تاوانی

خەزنەدار و خزم و خوێشی

ناپاك ئەکات.

کزەبا دێ و..

بە چرپە باسی ئازایی

مامەیارەی..فەقیانە سوور
بۆ گوڵاڵە زیندۆکانی
لارێ ئەکات.
وڵاخ ئەڕوات.. بە هەورازا
دیلی زامدار.. بۆ بەردەمی
خێوەتی پاشا سەر ئەخات.
ـ لەسەر دەیان ئەستوونی زیو
قوبەی ئاوریشمینی خێوەت
هەڵدرابوو.
خۆر بەو دیو ملەدا..داگەڕابوو
لە ناوەوە:
جێگەی حەریری ڕەنگاو ڕەنگ
لەسەر دۆشەك و سەر كورسی
ئەڵقە بەستووی
ناو دیوە خان..ڕاخرابوو
بە دیواری بەرەو ژوردا
پێستی پڵنگ و دەڵەك و
وێنەی سوڵتان..هەڵواسرابوو
"كوڕی پاشای بەر چلچراش"
لەناو قاقای پێكەنین و
جامی بادەی ئەستەمبوڵدا
وەك گێلاس سوور هەلگەڕابوو

لەناو پەرداخی زێڕینی

بەردەمی نەجیب پاشادا

چەپکێ گوڵی

کێوی کۆیە،دانرابوو

لەو شەوەدا

ئەو گوڵانە

چەند چاوێکی لێڵ و پێڵی

نامۆ بوون و

بەبێ دەنگیی

ئەگریان بۆ:مامەیارە!

- کە ڕۆژ بۆوە هێشتا دووکەڵی هەناسەی

پێ دەشت و شاخ، دوور و..نزیك. لە ئاسمانێکی

خامۆشی ڕەنگ مسیندا پێچێیان ئەخوارد. ئەسکی کۆیە

شەهیدێ بوو لە کفنی زەردەگیا و پووشی سەر

تابووتی لاشەیەوە هێشتا خوێنی لەبەر ئەڕۆی

بۆنی مردن و بارووت و لاکی ئەسپ و پارچە پەڕۆ و

کۆتەرە دار. ئەگەیشتنە لووتی گوندی دوورەبنار

کە خۆر هەڵهات وەکو ئەویش بۆ یەکەم جار

چاو لە کۆیەدا هەڵبێنێ، لە نێوانی هەردوو کەلدا

نامۆیەکی حەپەساو بوو. ڕەنگی ئاسۆ وەك روخساری

شۆڕە ژنێکی سیلگرتوو زەردێکی هەڵ بزڕکاو بوو.

نەجیب پاشای پەڕ بەسەری سنگ بە نیشانەی

زێڕینی سوڵتان نەخشاو، طاوسێ بوو فیزی بایی و
ڕەنگاو ڕەنگی گیف کردوە. لە خێوەت هاتە دەرەوە
باستۆنی یاقووت بە سەری بەرامبەری "هەیبەت سوڵتان"
ڕائەوەشان. بە کلکی باستۆن یەك دوو جار تەقەی
لە چەرمی چەکمەکەی قاچی هەستان،بۆڵەیەك و فەرمانی
داو ژەندرمەکان وەك زەردەواڵە ورژان، هێندەی نەبرد
دەموو چاوی مامەیارە تووڕە:وەکوو گێژەنی ئاو.
لەناو پەڵە قەمەیەکدا هاتە بەر چاو. وردە وردە
دەم و چاوی ناو قەفەزی سونگی و قەمە بە ئازار قاڵ
هاتە پێشێ تا گەیشتە بەردەمی داڵ
ـ کەواتە تۆی مامەیارە؟!
ـ بەڵێ منم..مامەیارە.
ـ چ شەیتانێ..
چوو بووە بن کلێشەی تۆوە؟!
چ جرجێکی کافرستان
دەروونی تۆی هەڵ ئەکۆڵی
چۆن بە تەنیا ئەچووی بەگژ
گەرداوی بەحری سوڵتان و
بێشەلانی.. بلێسەدا؟!
ـ دەروونێ شەیتانی تیایە
گوڵ و نان و ئاو بکوژێ
ـ تەنیا نەبووم

من دار بەڕووی کەژەکان و،
شیعری "نالی"م لەگەڵدا بوو
تەنیا نەبووم
من ڕۆحی سپی مەولانەم
لە تەکدا بوو
من هەقێ بووم، خۆم.. خۆم
لە پشتەوە پێکا
من سەر تۆپچی.. ئۆردووی خۆم بووم
پێم وترابوو
چارە نووست:
بە زنجیری
تۆپەکانتەوە بەستراوە
من ئەو زنجیرەم بەرنەدا
ـ ئەی ئێستاکە؟!
ـ ئێستە دیلم
من..مردنم
زۆر جار ڕاوناوە تا ئێرە
ڕامەوەستن
ئەوە شمشێری دەستتان و..
ها.. ئەوەش تەختی گەردنم.
ـ دوژمنی ئازا..ناکوژم.
ـ بیبەنەوە ـ

ـ ئەی مامەیارە
ئەی کڵپەی ناو قەفەزی
شەوی ئێستە
دامەمرکێ
کە چاوانت لرفە ئەکەن
بە پشتاوپشت..
تاریکی بۆ دواوە هەڵدێ
دامەمرکێ
کە چاوانت گڕ ئەسێنن
داڵ هەست ئەکا
پەڕو باڵی ئەسوتێت و
نێزەی ترسێ.. لە بێخەوە
پێکەنینی دوێنێ شەوی
هەڵ ئەکەنێ.
ئەی مامەیارە.. تۆ ورەت
گێژاوێکی ترسناکە و..
خێوەتەکەی نەجیب پاشای
تیا ئەخنکێ..
ئەی مامەیارە..تۆ ئێشی و
کەچی چرای حەیرانی سوور
لەسەر سەری خۆت هەڵ ئەکەی!
ـ کاروانی شەو کاروانی ڕۆژ ڕەویان کردوو،

ورده ورده‌ش ئازار: زامی له‌شی دیلی
مامه یاره‌ی به‌جێ ئه‌هێشت. گۆشته و زوونی
کۆنه برین به‌سه‌ر پێستی ڕه‌نگ کێڵگه‌وه
نه‌خشه‌یه‌کی بچکۆله بوو له خاك و خۆڵی بێژراوو
له گردۆڵکه و باخ و ڕه‌زی سوتێنراوی میرنشینی
بابان ئه‌چوو کاروانی ڕۆژ کاروانی شه‌و کۆچیان
کردوو جارێك دووجار داڵ له دڵی خۆیدا وتی:
"ئه‌گه‌ر سه‌رکێشی وه‌ك یاره‌م
له‌گه‌ڵدا بێ..
من بۆ سوڵتان
چین و ماچین
ئاسمان ئه‌گرم
چیاکانی هیمالایای بۆ سه‌ر ئه‌بڕم"
ـ به‌ڵام یاره
برینێکی عاسی و گیره
زامی خاك و زامی له‌شی
نه‌دا به پاره و به لیره
بۆ بابی عالی و بۆ سوڵتان
"پیره‌مه‌گرون "ی سه‌ری خۆی
دانه‌نه‌وان!
ـ ئه‌ی چیت ئه‌وێ؟
ـ ته‌نها یه‌ك شت

ـ چییە بیڵێ:

ـ ڕێگەم بدەی.. جارێکی تر

هەوای گۆیژە هەڵمژمەوە و

دەس کەمەوە.. ملی ئەزمڕ

ڕێگەم بدەی.. جارێکیتر

سلێمانی.. ببینمەوە و

وەك منداڵێ.. لە باوەشی

"پیرمەسووردا" ئارام بگرم

ڕێگەم بدەی

قومێ لەو ئاوەی سەرچنار

بخۆمەوە و

ئینجا بمرم!

ـ مامەیارە گەڕایەوە

ئێستە شاری سلێمانی،

بێوەژنێکی ڕەشپۆشە

لەژێر دارە غەمبارەکەی

" شێخ هەباسە"

کۆتەرەی ئەژنۆی ناوە بە کوانووی

سینەیەوە

پرچی شەو ئەهۆنێتەوە

چ کۆتەڵێکی بەسامە

مامەیارە:ئەسپی بێ سوار

بەچوار دەوریا ئەگێڕێت و..
ڕانك و چۆغەی
خوێنکیی. ،
شەهیدی داوە بەپشتی
ڕووتی ئەسپاو
سمکۆلآن و حیلەی ئەسپیش
لە هاژەی شین و شەپۆڕدا
تێکەڵی سیروان ئەبنەوە
چ کارەساتێکی چڕە
چۆن بتبینین؟!
ـ ساڵ هات و ڕۆی
بەلآم خۆری کوردستانی
لەئاسمانی خوێندا..گیراو
هەر بەر نەبوو
تابووتی شەوی ڕیز بەستوو
هەوەڵی بوو، دوایی نەبوو
ئیستە یارە
پیرە مێردێکە کۆڵەوژ،
لەگەڵ هەموو بەبادانی
دووکەڵێکدا
ژیلەمۆی تەندووری ناخی
تێك هەڵ ئەدا.

لەگەڵ هەموو ئاورێکدا
قوڵپی گریانێکی تازە
لە ئەسپی کۆیەی سنگێوە
سەرهەڵ ئەدا.
ئێستە یارە،
ژانێکی پشت کۆماوەیە
یادێکی گۆچان بەدەستە و هەناسەسوار
بە کۆڵان و بازاڕ و شەقامی شاردا
سووڕ ئەخوات و،
سەری بڕاوی ڕۆڵەی خۆی
لەگەڵ خۆیدا ئەگێڕێت و
لەچاوانی ئەبڵەق بوویان
ڕائەمێنێ
لەپڕێکدا
مامەیارە لەبەر دەرگای مزگەوتەکەی مەولانەدا
ئێستێك ئەکاو ئەچێتە سەر سەکۆیەك و ڕووی هەتاوی
خۆی ئەکاتە نسێی دەروونی ئەو خەڵکەو پێیان
ئەڵێ:
- بانگتان ئەکەم
لەم شوێنەوە
تاشەبەردی هاواری خۆم
فڕێ ئەدەمە ناو گۆمی

مەنگ و کپی.. دڵتانەوە
ئەم بێدەنگییە نەکوژن
ئەتان کوژێ
ئەو دەڵە دێوە سەر نەبڕن
سەرتان ئەبڕێ
ئا..ئەم تەمە ڕانەماڵن
خواش ون ئەکەن
لق ئەبێ چاوی لە پەل و..
پەلیش گەڵای خۆی ببینێ
- من مردووم و ئێوە زیندوو-
یەك جێ بێڵن
سەد جاری تر
"ئەسکی کۆیە"ئەژێتەوە
لە جیاتی خەمی یارەیەك ئەبێ خەمی هەزار یارە
لە دەورتان کۆبێتەوە.
گوێ ڕابگرن
هەر خوا نامرێ، وەسێت ئەکەم:
من نامەوێ بە مردووییش هاوسێی گۆڕی
خەزنەدار و ناپاکانی ئەسکی کۆیەی شاخ فرۆش بم.
من لە سەیواندا مەنێژن ئەوان لەوێن.
جیامکەنەوە هەربەتەنیا لەسنگی گردی گولان دا
بمشارنەوە.
- ڕۆژ هات و ڕۆی بەیانییەك لەبەهاردا

گردی گوڵان مامەیارەی لەباخی سنگیا شاردەوە
گردی گوڵان چنارێکی هاتە قسەو بەدەم شنەی
"با" وە ووتی: لە ئێستەوە لەبەر پیرۆزیی
ئەم پیرە وا ناوی خۆم لەم هەوارە ئەکەمەوە و
ناوی ئەنێین گردی یارە
ـ ئەی مامەیارە
ئەی مێژووی گڕمۆڵە بووی
کونجی ئازار
لە خۆرنشینی چاوانتا
کازیوە ئەخوێنێتەوە
لە کۆنە زامی لەشتەوە
هەتا ئێستەش
بۆنی بارووت دێتە لووتمان
حیلەی ئەسپەشێکەی تۆیە
هەموو ڕۆژێ
لەو.. بەرزەوە
بەسەرماندا ئەحیلێنێ و
بانگمان ئەکات.
ـ ئەوا ئەمڕۆش
مامەیارە.. ئەسپ سوارێکی زۆر قۆزە و
هاتۆتەوە..
لەسەر لووتکەی پیرەمەگرون ڕاوەستاوە و
هاوار ئەکات
ئەم بێ دەنگییە نەکوژن

ئەتانکوژێ
ئەو دەڵە دێوە سەرنەبڕن

سەرتان ئەبڕێ
ئا ئەم تەمە ڕانەماڵن
خواش ون ئەکەن
لق ئەبێ چاوی لەپەل و
پەلیش گەڵای خۆی ببینێ
مامەیارە..ئەسپ سوارێکی تووڕەیە و
هاتۆتەوە..
بەرەو هەر مەڵبەندێ ئەچێ
خوێن جڵەوی لێ وەرئەگرێ
لەناو تەمدا
حیلەی ئەسپەشێ:هاوارە
مامەیارە..فەقیانەی سوور
هەڵ ئەکات و
یەك دوو ئاوزەنگی لێ ئەداو
وەکوو نەورۆز
هەڵ ئەگیرسێ و،
ئەچریکێنێ:
کێ دڵدارە و
کێ دڵدارە؟!

سلێمانی
مایسی 1980

بەیتی ئاگر

"چیرۆکە شیعر بۆ نەورۆز"

ـ ساڵ نییە، پەل و پۆی، درەختی گڕگرتوو
چراخان لە کەژ و دەربەندا هەڵ نەکا.
ساڵ نییە ئەو گڕە چیرۆکێ بۆ عەشقی
کاوەیەك نەنووسێ و
بۆ مەرگی زوحاکێ
دۆزەخێ دانەخا.
ساڵ نییە.. ئەو گڕە ماڵ بە ماڵ نەگەڕێ و
دەستی یاد بە سەری،
نەورۆزدا نەهێنێ
ساڵ نییە.. پشکۆی ئەو.. ئەژدیها کوێر نەکا و،
تاریکی ڕاو نەنێ.
ئەم "بەیت"ی(5) ئاگرە، پشتاوپشت،
دەماودەم هاتووە
هەر جارەی بە ئێسکی،
کوڕێك و کچێکی "ئاسنگەر"
بڵێسەی خۆش بووە

دەئێستەش گوێ بگرە

بۆ بەیتێك لەم بەیتی دێرینی ئاگرە:

★ ★ ★

سەردەمێك بوو

دنیای تاریك و نووتەك

وەك ئەشكەوتی

قووڵ و نسرمی بەسام

چۆكی ڕەشی دادابوە سەر:

گوند و شار و

ڕەز و دێبەر و شەقام..

گوڵە گەنمی چاو بەسەوزیی هەڵكۆڵراو

كوژراوی ناو برسێتی و قات و قڕ بوو

ماڵی هەژار

لە خەم سیخناخ

كوانووی هەژار

بێ پشكۆ و سارد و سڕ بوو

هەر دەستەیەك.. لەدابەستەی ئەستەمووڵ

كۆشكیان پڕ و.. ورگیان پڕ و

بەدەماغ.

ناو ماڵیان پۆشتەو پەرداخ.

ئەو سەردەمە.. نەهەنگەكان

نەهەنگی والی و سوڵتان

بەسەرچاوە و.. بەر ڕووباری،
ئاوی ژینی کوردستانیان گرتبوو
ژەندرمەکان: مۆتەکەی ترس
سواری سنگ و سواری دەنگ و..
دەس بە نێزە سەرشەقام و
ناو کۆلاّنیان گرتبوو
ئەوەی دەنگی لەبەر دەمی
ژەندرمەدا هەڵبڕیایە
ئەوەی لە سەگی سوڵتانیش یاخی بووایە
ئەوەی دەستی بۆ خەنجەری،
بەرپشتێنی ببردایە..
زوو لە چینی ناو دیواریان گرتبوو.

★ ★ ★

ئەو دەمە، زستانی، شەوێکیان
وەیشوومە و بەفرانبار
زریانی بەلووره ئاسمانی تاریکی،
لوول ئەدا و لە گڤەی پڕتاوی
مێگەلی پەڵە هەور
ئەترسا و رای ئەکرد
بەرە و ژوور بەرە و خوار
سەری خۆی هەڵ ئەگرت.
وژەی ناو دارستان

ڕێ و بانی چۆڵ و هۆڵ
کەناری زێی هەڵچوو
لێشاوی ملگرتوو
بەرە و ناو شیو و دۆڵ
خەرەندەی بەهاژە و توڕەبووی
کەف کردووی بێ سروشتی
ترساو بوون
ئەو شەوە "ڕەواندز":
ژنێکی غەمگین بوو
لە نوێنی شەختەدا نووستبوو
ئەو شەوە.. لەژووری ماڵێکی
قوڕینی بن میچ و گوێسەوانە نزمدا
قوتیلەکەی بەدووکەڵ،
تەواو ڕەش.. داگەڕاو،
ئەسووتا و شەوقێکی زەردباوی
ئەدا لە ڕوخساری غەمگینی
دوو برای "پیربال و کاکە لاو"
دوو برای وەرزێری پێستی لەش
وەك بەڕووی ناو ئاگر هەڵقرچاو
دوو برای بەرچاو ڕوون،
کاغەزنووس بەحەرفی حوجرەکەی
لای.. مەلا.

دوو برای داخ لەدڵ
بۆ تۆڵەی باوکێکی بەدەستی،
ژەندرمە تاسێ ڕۆژ،
لەچەقی مەیداندا
سەرەو خوار.. هەڵواسراو.
ئەو شەوە.. جووت برا
بەڵێن و بڕیاری
دوو کاری زۆر گەورە و،
سامناکیان بەیەك دا:

★ ★ ★

ـ مانگێکی تر، زستان وەکوو، پیرە مێردێ
دەم و دانی ئەکەوێت و..
سەری لە گوێ قەبر ئەلەرزی
مانگێکی تر سەرما ئەمرێ
گوڵی کێویی
بەلاسکی پەنجە سەوزەکەی
بەفر لەسەر خۆی لا ئەداو،
دوور و نزیك
چاو لە شوانی گوند دائەگرێ
بەهار دێت و لەدەرگای
حەوشەمان ئەدا و
ئەگری و ئەڵێ

کێ بێ گڕی کوژاوەی چاوەکانی من
هەڵکاتەوە و تاسەر لووتکەی دەسم بگرێ؟!
کێ بێ نەورۆزی زیندانیم،
ئازاد بکا و
بە دەنگی بەرز
لاوکی سوورم بۆ بڵێ؟
ئەی گڕی جەژنە سەوزەکەم
بەڵێن ئەدەم من ئەو کەسەم
مانگێکی تر لەسەر بانێژەیماڵەکەم
ئەتکەمەوە و لەبەر چاوی:
ژەندرمەکان
کلْپەت ئەگەیێنمە ئاسمان.
ـ یاخی بوونە لەتاریکیی
خەنجەر کالان بەجێ دێڵێ
شەختەی بێدەنگیی ئەشکێنم
ئەو وەختەی تۆ
ئاگر ئەکەیت بەگڕ شەوا
منیش ئەچم..بێ ترس ئەچم
لەسەر قەدە ئەستوورەکەی
سوورە چناری گۆڕەپان
بەکوێرە و خەتی ـ دەس خەتم ـ
بەگەورەیی ناوی ـ کاوە ـ و

وێنەی چەکوشەکەی دەستی

ئەنەخشێنم

دەور و بەری سوورەچنار

وەك ڕۆژ ڕووناك ئەکەمەوە

بە هاواری کاوە و نەورۆز

ئەم سەر هەتا ئەوسەری شار

ئەخرۆشێنم

★ ★ ★

ئەو مانگە تێ پەڕی و زستان مرد

دوو برای دەرون پڕ

لەسەر تێز چاوەڕوان

گفتاریان شەقاوی هەڵهێنا

بۆ بڕیار ئەنجام دان.

ئەو ساتەی..زەردە پەڕ،

لەهەوری مەیلەوئاڵ

کەژاوەی ئێوارەی بۆ جوانیی

کرد بەماڵ.

ئەوساتەی ناو باخ و بێشەلآن

بەدوا تیشك،

سەر لق و گەلآیان هەزاران ڕەنگیان گرت

ئەو ساتەی.. ئاوێتەی ڕووباری

لەدوور دیار

بریقەی بەشەوقی ڕێك ئەیدا
لەچاوی بن بنار
ئەوساتە..کاکە لاو
لە حەوشە لەهەیوان
لەچیلکە و چەوێڵ و بڕەدار چی هەبوو،
بەباوەش سەری خست بۆ سەربان
لیژنەدار لەسەریەك
ئەوەندەی باڵای خۆی
کۆمەڵ بوو..
بۆ ئاگر تێ بەردان بنەوەی پووشوو بوو
لەسەر چۆك دانیشت و،
پزیزکی "بەردەستێ"
پووشووی گرت
تەنێوە..تەنێوە..تاسەرێ
بڵێسەی بەلرفە و بەشاڵاو
چناری ئاگر بوو
تا ئەهات بەرە و ژوور،
هەڵ ئەچوو.
خرۆشا ناو شاروو..
هەر، سەربوو.
لە دەرگا و پەنجەرەی ماڵەوە..
هاتنەدەر.. دەنگە دەنگ

چی ڕویدا؟ چی قەوما؟
شڵەقا گۆمی مەنگ
وەك لاولاو
ئاگری نەورۆزی کاکەلاو
لە شاردا دەست نەما سەرنجی،
لە بالآی نەئالێ
وەك پشکۆش
دڵێکی ڕەش نەما
بەچزەی ئازاری،
تا سەر ئێسك کونکەری،
تل نەداو نەنالێ.

★ ★ ★

لەولاش پیربالٚ وەك سمۆرە
بەقەدی لووسی چناردا هەڵگەڕابوو
لەسەر لقێکی دووفاقە هەڵکورمابوو
بە کوێرە خەتی ـ حوجرەی کۆن ـ
بە حەرفی گەورە و خوار و خێچ
نووسی: کاوە
نووسی: نەورۆز
لە پاڵیدا وێنەی چەکوشێکی کێشا.
بە دیمەن ئێجگار ناقۆلاٚ
بەکوێرە خەت بوو بەئالاٚ..

کەهاتە خوار.. ئەمیش لەسەر:
سەکۆ گەورەکەی گۆڕەپان
بەرامبەری باڵە خانەی تەختە بەندی
جێگرەکەی والی و سوڵتان
داروباری کۆ کردەوە
ئاگرێکی وەك ئاگرەکەی
کاکەلاوی لێ کردەوە
کاتێ بەدەم کزەی باوە
کە شەوقی ئاڵی کلێپەدار
ئەیدا لە بالآی بزورگی سوورە چنار
ناوی نەورۆز.. ناوی کاوە
وەك مانگی ناو پەڵە هەور
جارە ناجار..
ون ئەبوون و دەر ئەکەوتن
بەسەر پەیژەی بلێسەدا
بۆ کوشتنی تاریکە شەو سەر ئەکەوتن

⋆ ⋆ ⋆

شار ڕاچڵەکی
کۆلآن.. کۆلآن.. گەڕەك.. گەڕەك
دەرگای حەوشەی خڕ داخراو
کەوتنە سەر پشت
هاتنە دەرێ ورد و درشت

وەك گۆمی مەنگ
خەڵکێکی زۆری حەپەسا و
لەدەوری ماڵی کاکەلاو
لەدەوری سوورە چنار و،
سەکۆی گەورە
ئەڵقەیان بەست.. خڕ بوونەوە
چاوێکیان کرد بەچوار چاو و
ورد بوونەوە..
هەر سەر بوو ئەنرا بە سەری
تەنیشتەوە..
چرپەی پەنا گوێی نەهێنیی
سەر سوڕهێنەر
لەم پەڕەوە هەتا ئەو پەڕ
یەکە.. یەکە.. ئەڕۆیشت و..
ئەگەیشتەوە..
دوو ئاگرەکەی
جووتە برا
لەژووری دڵی تاریکی
ئەو خەڵکەدا.
بوون بەچرا.

★ ★ ★

ئەم هەواڵە گڕ گرتووە
وەختێ فڕی و خۆی کرد بەناو

سەراو قشڵەی ژەندرمەدا.
ڕاڕەو و داڵانی تاق، تاق...
دوور و درێژ
پێکدا ئەهات.. جمەی ئەهات
تەقەی پاژنەی خێرای پۆستاڵ،
بن بزمار ڕێژ
جیڕە جیڕی دەرگای ژوور و
قرە قڕ و.. کۆکە کۆك و..
بانگ کردن و "جنێودانی "
کوردی و تورکی و..
شڵە ژان و سەرسم دان و ژاوە ژاویان
لە گێژەنی ترس و بیمدا
بۆ خوێن ڕشتن
پەنگی ڕقیان ئەخواردەوە
* * *
لە بنەبانی داڵانی سەرەوەشدا
لەژوورێکی فراوانی بن میچ بەرزی
پڕ قەنەفە و پڕ فەرشدا
لەسەر کورسیەکی کەتەی
پاڵ پشت و دەسك نەرمدا..
ڕوو لەپەنجەرەی بەپەردەی،
ئەتلەسی سەوز داپۆشراو

نزیك كوورەی ناو دیواری

بەحاڵ گڕ لەپشكۆ هەستاو..

جێگرەكەی والی و سوڵتان

پەپاغ لەسەر

برۆ پڕی.. لچ ئەستووری..

دان ئاڵتوونی.. ڕوخسار ترشاو..

دانیشتبوو.

لەناوەڕاستی ژووریشدا

سەرەك ژەندرمەی ورگ زل

چوار پەل قەوی.. كەللە بەران

ڕاوەستابوو..

نقەو هەناسەی لەسنگی،

خۆی بڕیبوو

گوێی بۆ فەرمانی سەركردەی

دەم كەف كردوو

ڕاگرتبوو..

ـ تۆ پێم بڵێ لەكەیەوە

بۆرە پیاوی ئەم شارە

وایان لێ هات لەفەرمانی

"بابی عالی" یاخی بن؟!

چۆن توانیان.. چۆن ئەوێرن

وابێ باك..

دەست بۆ مشتووی
خەنجەری تۆڵە بەرن؟
ئەی ئێوە چین..
بەردن.. دارن..
بتن.. کەرن.. بارگیرن؟
ئەوەتا وا ئاگرپەست
نەوەی شەیتان.. دز.. جەردە
بەئاشکرا بەر دەروازە و،
ڕێی سەرامان پێ ئەگرن!
ئاگر و دووکەڵ ئەکەن بەگژ
پەڕە و حەرفی قوڕئاندا
شیر هەڵ ئەبڕن
لەڕووی پایەو..
تەخت و بەختی سوڵتاندا!
گوێم لێ بگرە!تاچوار مێخەی
ئاگر پەرست نەکێشن
من نامەوێ جارێکی تر
دوور و نزیك بمبینن!!
★ ★ ★
هەر ئەو شەوە ژەندرمەکان
وەکوو کوللە، وەك واشە
دوو دوو..سێ سێ

دەس بەسونگی، بەپڕتاو
ڕژانە ناو گۆڕەپان و سەرشەقام
ڕێگەی پردوو باخ و چەم و
دەوری شار و قوتکەی بەرز و
یالٚیان گرت..
هەر ئەو شەوە..هێشتا گڕی
ئاگرەکەی جووت برا
لەسەر بان و گۆڕەپاندا ئەسووتا
کەگەیشتن فێ گرتوانە،
شێت و هار
بەپێ لەقە.. بەسەتڵە ئاو
گڕی ئاگرو.. بڵێسەیان
تەواو دامرکاندەوە..
بەدەم نووکە شەقی قین و..
بوغز و.. جنێو دانەوە.
پەرش و بلاٚو..
سەرە بزوتك.. کەڵە پشکۆ.
لەجێی کلٚپە.. دووکەڵی ڕەش
پێچاو پێچ!
سەری خەم و نوشوستی خۆی
هەڵ ئەگرت..
دەنگ و باسی دوو ئاگرەکە و

جوت برای

بۆهەوری سەر ئاسۆی دوور و

بەهەواری کۆچەرەکان..

ئەگەیاند

هەر ئەو شەوە..لەپشتەوە

باڵی جووت برا.. بەستران

بەدەم زرمەی شەق و دۆنکی و..

تێلاوە..

لەش خوێناوی بۆ زیندانی،

شەوەزەنگ بران.

بەفەرمانی پەپاغ لەسەر

جارچی هات و

جاڕی ئەدا:

ماڵی پیربال و کاکەلاو لەگەڵ ئەرزا تەخت کرا.

شوێنەواریان کرد بە کولانە بۆ سەگ و

توولە و تانجی ماڵی پاشا.

هەر ئەو شەوە.. بە تەورداس

کەوتنە وێزەی سوورە چنار

لەڕەگەوە دەریان کێشا

لەت لەتیان کرد

کۆمەڵ.. کۆمەڵ

بەشان بردیان

بۆ دارەڕای تەویلەی نوێی
قشڵەو سەرا
هەر ئەوشەوە درەنگانێ
بەفەرمانی پەپاغ لەسەر
جاڕچی پەپو هاتەوە دەر
ئەمجارەیان جاڕێکی دا
چزە و کسپەی لەدەروونی
عاشقانی ئاگر هەستان
کە ئەیقیڕان:
جووتە برا..
لەدار دران!
★ ★ ★
بەیانی کەشاری گریاوی
قژ ئاڵۆز..
ئەستێرکی خوێنینی..
چاوانی هەڵ هێنا
دوو سەری،
بڕڕاوی خۆی بینی.
بەیانی کە هەتاو ڕێی کەوتە
ناو شار و
چووە سەر سەکۆکەی گۆڕەپان
لەناکاو کەوت بەسەر،

دوو لاشەی عاشقی پڕشنگیاو،

زۆر گریا!

ئەوەتا وا ئێستە

بە دەرگای سەراوە

پیربالّ و کاکەلاو

دوو جەستە و دوولاشەی

سارد و سڕ چوون بەفرن

بەلاّم بۆ جەژنەکەی دلّداران

دوو گیانی سەوزن و

دوو هەلّۆی ئاگرن.

ئەوەتا وا ئێستە شەمالّ هەلّیکرد

بەپەنجە ئەسپایی

کاکۆلّیان لا ئەدا و..

تەویّلّیان ماچ ئەکا

ئەوەتا بەچرپە بۆ گەلاّی درەخت و

بۆمەل و بۆ شەپۆل

مەرگی سوور باس ئەکا

ئەڕوات و سەر ئەکا بەهۆبەی

ڕەوەندا..

ئاگریان خۆش ئەکاو هەوالّی

شارەکەی دوو برای،

نەورۆزیان پیّ ئەلّیّ..

ئەڕوات و جارە جارە چناریَ
ڕای ئەگریَ
شەماڵە و ئەم بۆنی کاکۆڵی
ئەوانی لێوە دیَ
ئەوەتا وا ئێستە هەورێکی
زۆر چڕی هێناوە
ئەم هەورە..لەدوور ڕا
هاتووە و ماندووە..
ئەم هەورە گێنگڵی
ژانێکی بەتاوە..
ئەم هەورە.. لەگڕی ئاگرەکەی
جووت برا.. کەوتەوە
لەو.. زاوە
هاتووە و بۆ دوا جار برایان ببینیَ
هاتووە بۆ دوا جار دەمی عەشق،
بنێتە ناو دەمیان
ئەوەتا وا شوانی نوقم بووی.
تا ئەژنۆ لە گیادا
بەرە و ژوور ئەڕوات و
قۆڵی کردووە بەقەفی
گۆچانی سەر شاندا..
هەنگاوی خەماویی

وەردی تەڕ ئەشێلێ

ئەو ئەڕوا و پەلکە گیای بەر باران،

لاسك جیڕ،دێتەوە شوێنی خۆی،

بێ ئەوەی نیشانەی ڕێگەیەك جێ بهێڵێ.

ئەوەتا ورد ئەڕوا و

گۆرانی بارانە، بۆ کۆچی سوور ئەڵێ.

"باران بارانە،هۆرەی بارانە

هۆرە بۆ کۆچی سووری یارانە

باران بارانە شەستە بارانە

چاوی ئەو کەژە زنەی گریانە

باران بارانە ڕیزە بەڕیزە

ئەوەتا چاومان وا لە ئازیزە

باران بارانە نەرمە بارانە

کۆچی بێ وادەی سووری یارانە،

⋆ ⋆ ⋆

ڕۆژ هات و چوو

کارەساتی جەژنی کوژراو

سیمای پیرباڵ و کاکەلاو

ون نەئەبوون لەخەیاڵدا و..

جێیان نەهێشت سۆمایی چاو

لەناو ژووردا

لە هەیوان و حەوشەدا

ئەبینران ئەهاتن ئەچوون.
لەکێڵگەدا
تۆویان ئەچاند..
ئاوی جۆگەیان هەڵ ئەگرت
لەگەڵ منداڵی گەڕەکدا..
ڕایان ئەکرد..بازیان ئەدا..پێ ئەکەنین.
شەوی هاوین
لەنێو پەل و نێوان گەڵای درەختەوە
مانگ..دەم و چاوی ئەوان بوو
لێو بەخەندە.. دەر ئەکەوتن.
شەوی پایزیش.. لەخەونی
ئاشنا و ڕۆشنا و هاوڕێدا.
گەلێ جار ئەبوون بە دوو مەل
باڵیان سوور و
بەر سنگ سەوز و
لەسەر بەفری دوورە لووتکەی،
بەر زەردەپەڕ.. هەڵ ئەنیشتن.

★ ★ ★

ئەگەر چی ئەو ساڵە
هەڕەشەی ئاگر و ئاسنی ژەندرمە
بەپەت و مێخ کێشان
بەزمان لە بندا بڕین و..

بەسونگی و بەقەمە
مۆتەکەی ژیانی سەرسنگی
خەڵکی بوون؟
تاقیبی بەردەوام..
چیتان کرد؟ لەکوێ بوون؟!
بۆچی، چۆن؟
ئەگەرچی هەندێ کەس..
بۆ پاشا بوون بەورچ،
بەمەیمون.. بەسەگی چوارچاو و
لەشەودا.. خۆیان کرد..
بەخێوو.. جنۆکە.. بە درنج
بەڵام ڕێی هەتاوی
پیربالٚ و کاکەلاو..
ئەو زەنگەی پار نەورۆز،
لێیان دا.
تاریکی نەیتوانی قووتی داو،
هەڕەشە نەیتوانی کپی کا!

⋆ ⋆ ⋆

بەرداشی سالٚ سوڕا
وا نەورۆز خەریکە جارێ تر
سەر بات و بێتەوە
نزیکە.. کراسی گوڵاڵە لەبەرکا

نزیکە دەسماڵی وەنەوشە،
بەشانیا بدات و
کلاّوی نێرگزو گەزیزە،
لەسەرکا..
نزیکە و بە سەردان
جووت برا دێنەوە
ماڵ بەماڵ ئەگەڕێن تا جەژن،
ئەڕوات و ئەوساکە،
ناوەستن.. ئەچنەوە!

⋆ ⋆ ⋆

بەدوو ڕۆژ پێش ئەوەی
کە نەورۆز بێتەوە..
لەشاردا..ماڵە و ماڵ..
بانگێکی نەهێنیی.. دەماغ و
دەمامك.. هەڵبەستوو.. ئەگەڕا
بانگ وەکوو هەرێز وپەڵە هەور
تەنێوە..
بانگ ئەی وت:
بۆ ئەوەی کە نەورۆز
بڵێسەی بەرزتر بێتەوە و..نەکوژرێ
با چاوگی ئەو گڕە "بیرمان "بێ
بۆ ئەوەی درەختێ کە ناوی کاوەی

لەسەر بێ و بمێنێ.. با ڕەگی ئەو دارە
بنج بەستی.. دڵمان بێ..
بۆ ئەوەی.. کە گیانی پیربال و کاکەلاو
شاد بکەین
باهەموو.. هەر هەموو
ببینە هەزاران پیربال و کاکەلاو
تا بچین بە باوەش
هەتاو و نان و گوڵ بێنین و
بیدەین بە، هەژاری ڕەنج خوراو.
کەژاوەی ئێوارەی نەورۆزی
سەوز هات
هێشتا خۆر چەند ڕمێ
بەرزتر لە کەنار خۆرنشین،
وەك دەمی تەندووری ئەسووتا
شار کڕ بوو. بێ دەنگی گۆمێك بوو
زۆر سامناك
هەر کە خۆر یەك دوو ڕم
چووە خوار
ئەنگۆرە [6]دەرکەوت و تاریکیی،
حوچێ بوو بازی داو بەگوڕ هات.
ئەو ساتە بێ دەنگی تەقێوە..
لەناکاو..لەجیاتی دوو ئاگر

هەزاران ئەستێرەی ئاگرو،
مانگ لە سەر،سەربانی
شار هەڵهات..
بانێژەی ماڵ نەما..
هەورەبان.. سەرقەلاً.. سەرگومەز
گۆڕەپان.. ناوکۆڵان.. گردەکەی سەر قەبران،
قوتکەکان.. نزم و بەرز..
شوێن نەما
کە کڵپەی ئەم ئاگرە پیرۆزە
بۆی نەبێ.. بەچرا
لەشاردا.. قەدێکی درەخت و دار نەما
گەورەبێ.. یان پچووك
باریك بێ.. یان ئەستوور
چنار و.. دارەبەن.. دار بەڕوو
دار مازوو
شۆڕە بی.. گوێز و توو..
بەنووسین.. یان وەکوو نیشانە
بۆ کاوە... بۆ نەورۆز
نەبێ بەو مژدەیەی
پێش وەخت نێرگزی
ئەم ڕۆژەی میوانە!
جائیتر.. پاشا و بەگ

ژەندرمە.. چی ئەکەن؟ کێ ئەگرن؟
چەند ئاگر خامۆشکەن؟
چەند درەخت لەبندا هەڵکەنن؟
ئەوەتا وا لەپاڵ هەزاران ئاگردا
هەزاران پیرباڵ و کاکەڵاو
ئەو ئاگری نەورۆزە خۆش ئەکا.

داستانی بەردەقارەمان [7]

"بۆ مامۆستاو هاوڕێی خۆشەویست،
زانای مێژوونووس د. کەمال مەزهەر پێشکەشە".

- 1 -

ئیستە شەوە لە سەر شانی لووتکەی "سێ کەوان "
وەك شاژنێ ڕۆنیشتووە
"مانگ" ی حوزەیران.
سەرو قژی بە چارشێوی هەورێکی تەنگ،
داپۆشیوە و بریسکەی دێ،
ڕووی زیوینی وەك ئاونگ
شێوەی سوخمەی پوولەکەچن ورشە و پرشەدار
بەهەیاسە و قوبەی ڕوونی ئاسمانەوە،
ئەستێران هەزار.
لە ئاوێنەی تریفەدا دەشتی بازیان
پێ ئەکەنێ و دەرئەکەوێ دانی سپی،
جۆگەکەی " کانی شەیتان "
پیرەمەگروون پیرەمێردی قژ بەفرینی،
دەروون تەم گرتوو

چاوی لووتکەی بڕیوەتە پاشەڕۆژی،
هێشتا نەهاتوو.
دارستانی سنەوبەری بەفیز و لووت بەرز،
لەژوور شانی لاپاڵەوە،
ئەڕوانێتە ئەرز.
دارهەناری سوراوکردووی،
دەم پڕ لە شیلە
قۆڵ و باسکی سپی و سۆڵی،
هەرمێ کێویلە..
لەم شەوەدا بەدەم کزەی بای باشوور و،
بەفرەوە هاتوو،
دێن و ئەچن لەجۆلانەی،
شەماڵدا ئارام گرتوو.
بۆنی شەوی هاوینانی نزیکی باخچە
مۆردی پەرژین،گوڵە زەردو،ڕەشەڕێحانە
بۆ نووستنی درەنگانێ خەونی پڕ گولاو
ئەپرژێنن لەوەنەوزی،
کەروێشکەی ناوچاو.
ئاگری شوانی سەردووره شاخ،
سووریاو کە هەڵدێ
دەمێ گەش گەش
دەمێکی تر

کز کز ئەسووتێ.

زیکە زیکی سیسرکی ناو،

کێڵگە و وەرد و شیو

بارە بارِ و،

حیلەی ئەسپ و لوورە لووری

سەگی لۆز بەرامبەر مانگ هەڵبڕیو..

ئەو دەنگانەن لەگەڵ غەڵبە و

هۆ بەهۆی ناو لەشکردا

لەدوورەوە ئەگەنە گوێ و،

وەك ژاوە ژاو

تێکەڵ ئەبن لەناو یەکتردا

★ ★ ★

ڕواڵەتە ئەم جوانییە،

دوور کوژەی سروشت.

دێوجامەیە..

بزەی مانگ و سەمای بەفروو

سیحری هەڵەمووت!.[8]

تا سەر نەکەیت بەماڵانی،

بن میچ نەویی

گوندی برسیدا

تێکەڵ نەبی لەگەڵ ناڵەی ڕەزو وباخ و

ژانی زەویدا.

تا گوێ نەگری لەدڵی شاخ

لەزامی داران

بەدەستی خۆت دەس نەخەیتە

سەر تەوێڵی "تا"لێ هاتووی

کەژووکۆساران

قەت ناگەیتە قولاّیی ناخ..

نایخوێنیتەوە..

لەتەنکاوا قەت مرواری دڵی مێژوو

نادۆزێتەوە.

* * *

شەو درەنگە وا خەریکە

ڕەشەبایەك هەڵبکا

"با " دەم تیژە و وژەی باڵی

لەشمشێری

وەشێنراوی ڕووت ئەکا.

شەو درەنگە لەبەردەم و،

لەلاشانی ڕاست و چەپی

"دەربەندە وشکا"(9)

پانزە ڕۆژە..

هۆبە..هۆبە،لەشکری شێخ

بنە و بارگەی خستووە.

پانزە ڕۆژە..

له تەختایی،بەردەلآنا
تا ژوور ئەژنۆ
سەنگەریان هەڵکەندووە.
ملەی شاخ و قوتکەی سەرە رێ
بەچوار دەورا گیراوە
هیچ دەرناچێ لەباڵندە بەولاوە!

⋆ ⋆ ⋆

پانزە ڕۆژە کوڕانی هۆز، یەکە یەکەی،
بەخۆ و کەڵەگەت
چاپوك سواروو کەللە ڕەق و سمێڵ بابڕ
موو ڕەش و موو زەرد
دەستیان لەسەر مشتووی خەنجەر
چاویش وەکوو چاوی بازی
نێچیر ڕاوکردوو،
پانزە ڕۆژە کوڕانی هۆز ئێشك گری
دەربەندن و
سەر و ڕیش هاتوو.
وەك پڵنگی دڕك لەقاچ هەڵ چەقیوی
ناو بێشەو لانە
بێ ئارامن،دێن و دەچن،چیا ئەبڕن
ئەم دیو..ئەودیوی
بۆ دێ بەدێ بانگ ئەدەن و

هان ئەدەن و

وان لە پارێزدا.

هەر هەموویان

بەدوای شێخی،

سوارەی ماوزەڕ لەشانکردوودا

بەدوای شێخی شیر هەڵکێشاو

لەڕووی ئینگلیزدا

هەر هەموویان سوێند خۆرن و

دائەنەون..لەم خاك و خۆڵە،

پڕ بەمشتێ هەڵ ئەگرن و ماچی ئەکەن

بۆ ڕۆژی تۆڵە.

ـ 2 ـ

ئەم دەربەندی بازیانە

کە بەوێنەی ژمارە "7"

هەردوو دەستی بەرەو ئاسمان،

هەڵبڕیوە

لەدنیای کۆن و تازەدا

چاوانی ئەو چی نەدیوە؟!

ئەم دەربەندی بازیانە

تەنها دەروازەی بەردینی

ئەم مەڵبەندەی کوردستانە

ئەوەی زووتر..

چنگی گیر بوولەم گەرووە

ئەوەی زووتر..

ئەم دەروازەیەی پێوەدا

ئیتر شاخ و ئەم دیوی شاخ

بۆ خۆی بووە.

٭ ٭ ٭

بۆ کڕوزی جەرگ و خاکی،

دوای شەڕ هێشتا،

بۆنی لەلووتا هەرمابوو،

ئەو وەختەی لاکی عوسمانی

لەنێوانی گورگەکاندا لەت لەت کرا

کوردستان و..

ئەم مەڵبەندەی سلێمانی

بەگورگە چاوشینی دوورگەی،

ئینگلیز بڕا،

گورگی چاوشین نەوت بۆنکەر

بە زەردەخەنەی ژەهراوی

جێی خۆ خۆشکەر،

گورگی چاوشین نیوەی ڕێویی

ماندووی هەورازەکەی شەڕ بوو

تا هیلاکی لەش دەرئەچێ

باحوکمدار لە مەڵبەندا
کەڵەکێوی هەر کێو خۆی بێ!
★ ★ ★
گورگی دوورگەی لۆز درێژ،
تا هیندستان
وای ئەگەیان:
ئیدی گوایا شوانی مەڕوو
شوانی ماف بوو
هەر کە تاریکیش دائەهات
ئیدی گورگی لۆز درێژ
تا هیندستان
کلکی خۆی ئەکرد بەگۆچان
بەگۆچانیش مەڕو وماف و
کلووروو نەختینەی دنیای
بۆ خۆی ئەفڕان.
★ ★ ★
حوکمڕانی کەڵ بانگی دا:
گورگ هەر گورگە
شوانی هەقەو..
حەقیش پارووی دوورگەی دوورە!
چاوشینە یاخود چاو زەردە
گورگ هەر گورگە

لەندەنییە و ئەستەموولی

گوێچکەی خوارە یاخود قوتە

گورگ هەر گورگە

ئەم مەڵبەندە

بۆ ڕاست.. ڕاستە

بۆمەند.. مەندە

بۆکێرد.. کێردە

حوکمداری کەڵ بانگی دا:

ـ گوێزی پووچە،

بەڵێنی شای دوورگەی درۆ.

میوەجاتێکی گلارن

گفتەکانی مستەر "ویلسن"

پێکەنینەکەی "مێجەرسۆن"،

شمشێرێکە و دەم بە خەندە،

ژەهرە و شیرین.

ئاگاداربن

ئەو وەختەی دەستتان ئەگوشن

هەر لە پەنجەکانتان پواز،

دائەتاشن.

هەتا ئێستە

ئارامیی ئێمە گۆیژە بوو

گۆیژەش "ئەیوب"

ئەوا ئەیوب کراسەکەی،
خۆی دائەدڕێ.
هەتا ئێستە:
دڵمان جامێکی گەورە بوو
گەورە بە قەد
گوومەزەکەی سەر "کاك ئەحمەد"
ئەوا جامیش لێی ئەڕژێ.
قولاپ.. قولاپ
ئەو ئەزانێ ماسی لە چ،
گۆمێکدایە
خەنجەر.. خەنجەر
ئەو ئەزانێ حەقی خوراو
لە گیرفانی کام کەس دایە!

* * *

شەو درەنگە
ڕەشەبا نووست.
ئەم مەڵبەندە
لە ناوەڕاستی شاخاندا
ئاسکی دەشتێکە گیر خواردوو
هەر بارەی دێ
بۆ بژوێنی هەژارانی
ئەم مەڵبەندە

چاو ئەگێڕێ.
هەژارانی ئەم مەڵبەندە
وەك زەعفەران
ڕەنگیان زەردە
قاچ و قۆڵیان باریك باریك
وەكوو قامیش
دەست و پلیان وەك زەوی دێم
قڵیش..قڵیش
لەسنگی داچەقاوەوە
مەمكی ژنان
وەكوو كۆترە شینەكەی مردوو
تەكەیان دێ..
منداڵانی ئەم مەڵبەندە
زۆر كەمیان لێ گەورە ئەبێ.
ئەم مەڵبەندە
كە بارانی پەڵەی تێر ئاو ئەخواتەوە
كە دەغڵ و دان و مەرەزە باڵا ئەكەن
كەروێشكەی "با" لەناویاندا
قونە قون ئەكەن..ڕانەكەن
دنیایەكی بەبرِشتە
بەڵام.. بەرهەم
بۆكەم.. زۆرە

بۆ زۆر..کەمە

تەنها یەك ژەم

بۆ چەندان.. دەم

بۆ یەك دەمیش

دە دوانزە ژەم!.

ـ 3 ـ

شەو درەنگە

ڕەشەبا نووست.

وەك بترسێ هەور هەڵات.

ئیتر مانگیش

زێڕە تریفەی خاوی خۆی

لەسەر بەفری گەردنی شاخ

بەمشت هەڵڕشت.

شەو درەنگە

لە هۆبەیەکی لەشکرا

لەسەر پەڕا

لەژێر دەوارێکی سپی

کەنار گرا

وەك شێری تووڕە "شێخ مەحموود"

دێت و ئەچێ..

دەستی ڕاست لەبەر پشتێنا
پەنجەی نەسرەوتی دەستی چەپ،
دەنکی تەزبیحێکی ئەبلەق،
دێنێ و دەبا.
ناو بەناویش..
لەبەر ستوونی دەوارا ڕا ئەوەستێ
لەکلاَوی پیرەمەگروون
تریفە چن
ڕائەمێنێ
لەدڵیا خۆی بەخۆی ئەڵێ:
"کە سەربەست و حوڕ نەژیام
جەننەتیش بێ وێرانەیە
سەروەت و ماڵ، دەشت و چیام
موڵکی سرفی بێگانەیە. "
وەك شێری تووڕە "شێخ مەحموود"
بەسەر لبادێکی سپی و ڕەشدا
دێت و ئەچێ
بالاَی وەك قەدی دارگوێزی،
تۆکمە و پتەو.
جۆشی پیاوەتی وەك جۆش و گوڕەی بەهار.
سەروو پێچ، مشکی و جامانەی
تێکەڵ کراو

قۆڵ فەقیانەی،
تێوە پێچراو.
باڵە پەڕەسێلکەی سمێڵ
تۆزێ ئەستوور
ڕەش قەترانی.
دوو برۆی مانگرتوو لەسەر
جووتێ چاوی بریسکەدار
وەکووپشکۆ.
بەرگی بەری مراخانی.
پشتێنیش هەر مشکییەکی
ڕەش، خەت سپی.
خەنجەری قەد، دەبانێکی
مشتو مەیلەو زەردێکی کاڵ
لەشاخی بەران داتاشراو.
فیشەکدانی
ڕاست و چەپی
سەر سنگی پان
خانەی پڕ لە فیشەك کراو.
کلاّشی پێ هەورامانی!

⋆ ⋆ ⋆

شەوە درەنگە، بەلاّم بازی ئەم مەڵبەندە
بەشەو چاوی ناچێتە خەو

ئەو.. دێ و ئەچێ
لەم لاشەوە
"تایەری فەرخە "و" سەی حەسەن "
ڕاوەستاون
دوو ستوونن جووڵە ناکەن.
دوو سەر سامن
هەر وەك لە "بەمۆ"ڕامابن.
سەی حەسەنی کورتە بنە
مامی شێخ خۆی.
ڕیش تۆپزی
دەم و چاوی شەڕەنگێزیی
ئازای کون لە جەرگا نەبوو
هەر دەڕوانێ و چاوەڕوانە.
تایەری فەرخەی موو زەردی
چەناگە چاڵ
لووت بەرانی و برۆ ئەستوور
کوڕی قۆشمەی سلێمانی
هەر دەڕوانێ و چاوەڕوانە.
لەدوای ئیستێ
شێخ وەرچەرخا و
ڕووی تێ کردن:
ـ لەپاش هەڵمەتی "تاسڵووجەو"

شەڕەكانی بەسەر پێرێی
لای "شیوە سوور"
كە هەیبەتی "میجەرسۆن"مان
وەك جەڕەی كۆن
تێدا شكان
لووتی بەرزیمان دا لەعەرد
فیزی زلیمان دا لەبەرد
هەواڵ وایە لەموسڵەوە
هێزی هەژدەمی "فرایزەر"
كەڵەشێری لە خۆبایی
"جەنەڕاڵ"ی
چقە دەركردووی سەر سپی
بەرەو مەڵبەند كەوتۆتە ڕێ
دەربەند بگرێ
هەر بۆ ئەوە بانگم كردن
ئەم هەواڵە بەلەشكرو
دێهاتەكان ڕاگەیەنن.
سەی حەسەن وەك:
لەسەر ئاگر ڕاوەستابێ
بێ ئارام بوو

هەڵیدایە:

ـ قوربان!گەرووی ئەم دەربەندە
بەدیواری لەشی خۆمان هەڵ ئەچنین
قوربان! کوڕەی لەشکر
دەستەی شەستتیر تەقینەکان
سوارەی "دزڵی"
ئامادە بۆ:
شەڕی دەستەو یەخەی مەیدان!
تایەری فەرخەش لەسەرخۆ
بەدەنگێکی نزم وتی:
ـ قوربان!ئەگەرچی "فرایزەر"
سەری لەناو کەرکووکدا بێ و
کلکی لە پردێ تۆز ئەکا
پیادەی "سیك و گورگە"ی ڕەشمار
لەشارە مێروولە ئەچن
لە چاو لەشکری ئێمەدا
سەد بەهەزار.
بەڵام دەربەند گەروویەکی هێندە قووڵە
زۆر فرایزەری قووت داوە
گەلێ چقەی پیرەڵۆکەی وەکوو ئەوی
تیا خنکاوە!

ـ 4 ـ

بەقەڵای "چەمچەماڵ"ەوە

قشڵەی بەردینی
چوار قوللەی
ئێسك گران
وەك بەرازی لۆز بۆری
شفرە سپی
ددانی جیڕ ئەكاتەوە و
ئەڕوانێتە ڕێی بازیان.
سەر قەڵاو دامێنی قەڵا
جمەیان دێ.
لەشكری هەژدەی فرایزەر وەك بارگیری،
لەناو خۆڵەمێشدا گەوزاو
لەموسڵەوە بەڕێ كەوتووی
لەتەپو تۆزدا نوقم بووی
چاو دیار نەماو
لە دوای چەند شەو و چەند ڕۆژێ
گەیشتە جێ.

* * *

لە قشڵەدا
لە هۆدەیەكی گەورەدا:
تەختی خشت ڕێژی مەیلەو سوور
كەوانی تاقی پەنجەرە
برۆ پەیوەست

سەر یەکانگیر.
دیوار سپی وەك چوڕەی شیر
قەنەفەی قەبەی بەرگ قەیفەی
ئەم بەرو ئەوبەر ڕیز بەستوو:
مێزی لەدار گوێز کراوی،
سەروو گرتوو.
شووشەی گرنج،
خانە خانەی مەرەکەب دان.
لەسەر ڕەفەش،
دوو سێ گوڵدان.
لەسەر کورسی ئەو دیوی مێز
"جەنەڕاڵ"ی سەر دانەویو،
زۆر قووڵ، ورد ورد
ئەڕوانێتە نەخشەی مەڵبەند.
لەسەر کورسی ئەم دیوی مێز
"موشیری حەمەی سلێمان "
بەگزادەیەکی هەمەوەند
چاوانی زیت..
زۆرقنج وقیت
دانیشتووە و
بەپێشەوە
لەمابێندا

لیڤیەکی کورد، زمانزان
ڕاوەستاوە و
بووە بە پردی نێوانیان
★ ★ ★
فرایزەر پیاوێکە درێژ
ڕەقەڵەیە وەکوو تانجی.
قاچەکانی وەکوو قاچی
شینە شاهۆ.
قژی..خوری.
ڕەنگی پێستیش سوور و سپی
★ ★ ★
پێش مووسڵ
فرایزەر ڕمێکی باریکی
نووك تیژ بوو
لەمەمکی ڕەشتاڵەی بێ شیری
هیندستان چەقی بوو
پێش چەند ساڵ
فرایزەر لە بەنگاڵ

گورگێکی ڕەقەڵەی سوورفل بوو
ئەچووە سەر سەربانی
ماڵانی بێ دیوار ئەی لووران

ئەچووە سەر ڕێ و بانی
ئاوایی و..
منداڵی "دێ "ی ئەفڕان.
پێش چەند ساڵ فرایزەر
لاوێکی ئەفسەری بچووك بوو
ئەو وەختە گەورە بوو
ساڵ بەساڵ
کە بەسەر پلیکەی سەرانی
بڕڕاوی زنجیدا سەر ئەکەوت
تابووە
"جەنەراڵ "
پێش ئێرە کوللە بوو
چاوانی گەنم و جۆی
زۆر خاکی دەرهێنا.
پێش ئێرە سیسارکە کەچەڵەی
ئاسمانی بێ هەور و باران بوو
باڵندەی سەر بەستیی
ڕاو ئەنا.

ـ 5 ـ

دوای ئەوەی تایەری لاوازو
حەسەنی گردەڵە

ئیزنیان خواست لەشێخ و لەدەوار هاتنە دەر.
ئەو..حەلە
تازە خۆر
بەکاوخۆ بەشانی گۆیژەدا سەر ئەکەوت
تازە خۆر پەنجەرەی زێڕینی نێونیگای
هەڵ ئەبڕی.
تازە مەل لە ئاسۆی ڕۆژێکی تازەدا
هەڵ ئەفڕی
پێ دەشتیش شۆخێ بوو
پێست زیوین ڕاکشاو
پاو پوزی خستبووە ناو جۆگەی بەر هەتاو.
ئیدی هەر بێ وەستان بەپەلە
سوار بوون و هەر یەکەی بۆ قۆڵێ
ئاو زەنگی تێ تەقێن
ئەسپەکان باڵیان گرت
دوو کۆمەڵ..
تایەریان جڵەوی بەرەو ژوور وەرگێڕا
حەسەنیش بەرە و خوار وەرچەرخا
ئەڕۆن و بانگی شێخ
وەك تۆوی دەغڵ و دان
لە دڵی دێ بەدێی
مەڵبەندا ئەچێنن

ئەڕۆن و بانگی شێخ
وەك شەتڵی گوڵە باخ
لەسنگی شەقاری مەڵبەندا
ئەڕوێنن.

★ ★ ★

ئەو دەمە
وەك چاڵی خەڵووزان
وەك کووچە و ناو چوخمی شەوگاران.
تاریك و نووتەك بوو بیروهۆش
زۆر کەم بوون
چراوگی دەس وشەی
ڕێگە و بان.
بیری کۆن وەك قفڵی ژەنگ گرتوو
لەسەر دڵ درابوو
خەیاڵی پڕ و پووچ وەك ڕەشمار
بەقەف قەف
لە ملی کوردستان ئالاّ بوو.
هەژاران ڕیشۆڵەی بێ دان و
تەزیوی بەر سەرما و
ناو داوی ڕاوکەر بوون
جوتیاران کەروێشکی ترساوی
ناوکێڵگەی

لەلانە بەدەر بوون

ئەو دەمە

لانەی شێخ

لای چەپی لای ڕاستی

چوار دەوری

بەورچی دەف ژەن و

مەیموونی سەماکەر گیرابوون.

هەرا بوو

ئیدی هەر ورچ بوو

ئەهات و فووی ئەکرد

لەمۆمی تاك تاکی مەڵبەندی داگیرساو

ئیدی هەر مەیموون بوو ئەهات و

مێزەری قازێتی ئەبەست و

ئەبوو بە:

سەر پشکی حەق خوراو!

★ ★ ★

باڵای شێخ لەو چوخمە

تاریك و نووتەکەی ئەوسادا

درەختی پەل و پۆ گرگرتووی

ڕێ وبانی خاکی بوو

ئەڕۆیشت و ئەسووتا

دەنگی شێخ، چریکەی

له مێژووی خامۆشی ئەوسادا
نزاری له خەوی کەنار چەم..ڕاچڵەکان
دەستی برد کاکۆڵی چیای گرت..ڕای تەکان.
دەستی برد لاشانی هەردی گرت..ڕای وەشان
دەنگی شێخ، چریکەی:
چووە بن پەناگوێی فورات و
ڕای پەڕان.

ـ 6 ـ

"موشیر" بەر لەیەك دوو ساڵێ
لەپایزێکی درەنگدا بە سەردانێ
وەك چەقەڵێکی زراوچووی‌گوێچکە تەپیو
بۆ پاکانە چوو بۆ لای شێخ
دیوەخانی شێخ ئەو ساتە
پووره هەنگ بوو،جمەی ئەهات
لەدوای ئەوەی چەقەڵ دەستی
شێخی ماچ کرد
شێخ ڕووی تێ کرد
ـ موشیر! من، تۆ و کولله و زەروو
تۆ و گورگی بۆر، تۆ و دالآش و کونە پەپوو
وەکوو یەك تەماشا ئەکەم!
بەدەست تۆوە نان و ئاوی برسی و تینووی

ئەو ناوچەیە هەمووی ئەگرین!
کاروانی ئەو ڕێگە و بانە
بە دەست تۆوە
وەکوو درەختی ڕنراویان
لێ هاتووە
بەدەست تۆوە هەر نامووسە و
ئەزریکێنێ و زەوتی ئەکەی
ئەی ملەی پیس!
تۆ چی ناکەی؟!

★ ★ ★

ئیتر لەو ڕۆژەوە کە شێخ
لەبەر چاوی سەرەك هۆزو
سەر خێڵەکان
موشیر ئاغای ئاوا شکان
لەو ڕۆژەوە
ئەویش ڕقێکی لێ هەڵ گرت
گەورە بەقەد:
شاخی دەربەندی بازیان.

★ ★ ★

دەمەو عەسرە
هێشتا هەواڵی چەمچەماڵ
ئەڵێی هەناسەی ئاگرە.

ئاسمان ڕەنگی:
خۆڵە مێشییەکی تێرە.
تا چاو بڕکا گردۆلکەی زۆر
ڕەنگ سوور و بۆر
وەکوو قارچکی هەڵتۆقیو
نزیك نزیك..بلاو بلاو
لەپێ دەشتا،دێنە بەرچاو.
لەقشلەدا
لەژێر سێبەری دار مێو و
دار تووی هەڵچووی گوێ حەوزەکەی
ناو حەوشەدا
جەنەراڵ و چەند ئەفسەرێ
دەستیان خستۆتە پشت قنگیان
وەك کۆمەڵێ طاوسی گیف
تێل[10] ڕەنگاو ڕەنگ
پیاسە ئەکەن،دێن و ئەچن
ناو بەناو ئەیکەن بەغەڵبەو
ناو بە ناویش کڕو بێدەنگ
بەهەشت نۆ هەنگاو لە دواوە
کوڵە نانی..
لە ژێر کەوای قۆڵ فشۆڵدا
پشتێنی پانی بەستووە

موشیرە و دوایان کەوتووە
موشیر چاوی وەکوو ڕێویی
زەرد و زیتە.
کابرایەکە چەناگەی کوڵ
گوێچکەی ڕەپە، قنج و قیتە.
پەڕەی لووتی تۆزێ خوار و.
تەوێڵ قۆقز
دەنگێکی گڕ تۆزێ نووساو.
جەنەڕاڵ دیارە خەیاڵی
بۆ ئەودیو دەربەند ڕۆیشتووە
نەخشەی ناوچەی
لوول لەدەستا هەڵگرتووە
لە ناکاودا
گورگە چاوشین ئیستێك ئەکا
بەپەنجە بانگی موشیری
گوێ قوت ئەکا..
بەتەکانێ ئەگاتە لای
فرایزەر هێواش لەسەرخۆ
هەر لەسەر لێواری سەکۆ
نەخشەی مەڵبەند ئەکاتەوە
موشیر خۆی دائەنەوێنێ
سەیرێ ئەکا

لێی تێ ئەگا و لێی تێ ناگا
فرایزەر پەنجە ئەخاتە
سەر ڕێی شوێنێ
ناوی بە گوێی سووکی مشکا
ئەچرپێنێ
موشیر سەری ئەلەقێنێ
جەنەڕاڵیش پێ ئەکەنێ.
ئاوڕێکی سەرکەوتوانە
لە ئەفسەری دەورو پشتی ئەداتەوە.
دوای چنینی تۆڕی تەگبیر
دەست ئەبات و
دەمانچە پەڕەبێلەکەی
لەقەدی خۆی ئەکاتەوە
پێشکەشی ئەکا بەموشیر
ئینجا ئەڵێ:
ـ هەتا ئێستەش
"شێخ مەحموود" وەکوو دڕندەی
کێویی وایە
توڕە و سرکە
ئەمانەوێماڵی بکەین ماڵیی نابێ
ئێمە تێ ناگەین چی ئەوێ؟!
بووین بە پردو

له زەریاوە شارستانیمان گەیاندە
دەیان ولآت
هەرگیز..هەرگیز رێگە نادەین
ئەو ئاژاوە بەرپا بکات!!

- 7 -

لەشکری هەژدەی فرایزەر
وەك مێروولەی ڕەش و سووری
دەشتی تینوو
بەدوای یەکدا ڕێچکە بەستوو.
تەقە تەقی
ئەسپی عەرەبانە کێشکەر.
پڕمەی ولآخی بارە بەر.
ڤڕە ڤڕی وەڕسکەری،
پاسی تەختەی
تۆپ لە دواوە پێوە بەستراو
شەستتیری لەسەر دامەزراو
تاك..تاك هۆڕنی قەمەرە
سندووقی تەختەی فیشەکی
سەرمۆر کراو
زۆر هەڵ چنراو.

چەك و جبەخانەی فرە..
پیادەی قڕە،
هەناسەسوار، بۆڵەبۆڵکەر
دووسێ فڕۆکەی باڵ درێژ
پەیتا..پەیتا
بەسەر هێزدا هات و چۆکەر.
هاواری ئەفسەری سوارەی
ئەمر دەرکەر.
گڕەی تەنووری حوزەیران
لەش سوتێنەر.
هەورازە ڕێی پڕووکێنەر:
لەشکری هەژدەی فرایزەر
قۆناغ..قۆناغ
ڕێگە ئەبڕێ و دێتەپێشێ.
ئەم نەهەنگە تۆزاوییە
کلك درێژە
دەمی گەورەی داپچڕیوە
وا هاتووە
شاخ قووت بداو
دەربەند بگرێ!

★ ★ ★

پێش گەردوگۆڵی بەیان بوو

پێش کازیوە
تاریکی زیاتر لە ڕوونی
ڕەش لەسپی.
لە ئەستێرەی
قوبەی چاو خەواڵوو زیاتر.
لەسەر زەوی
نەچاوی باڵندەی نامۆ
نەهی لووتکە
نەهی چرۆ
هێشتاکە هەڵنەهاتبوون
هێشتا بژوێن ودارستان
هەر لە خەوی سەوزیانا بوون
هەڵنەسابوون.
هێشتا زەوی
لێو قلێشاو
خەوی بەئاوەوە ئەدی
هەڵنەسابوو.
لەو کاتەدا
بە شاخی ئەودیو دەربەندا
بەسەر ملەی ڕەوەزێکدا
کە هەر بزنە کێوی و بەران
هەر باڵندە گۆشت خۆرەکان

پێی ئەزانن و نازانن.
ڕێیەك: کە چیای دایك خۆی
لێی ون ئەبێ و
شەماڵ ناچێتەوە سەری
ڕێیەك: لووتکە سەروو بنی
لەیەکتر جوێ ناکاتەوە
هەور نایەتەوە بیری.
ڕێیەك:چاوان بزر ئەکا.
وەك قومقومۆکە ڕەنگی خۆی
تێکەڵ بە ڕەنگی وەرز ئەکا
ڕێیەك:بەفر بەخەیاڵیا
نەهاتووە
هەتاو کەم ڕێی تێ کەوتووە
وائێستاکە بەو ڕێیەدا
موشیر وەك پشیلە کێوی
دان ڕیچ
لەش جیڕ
چنگ گیر ئەکاو
هەڵ ئەگەڕێ و هەڵ ئەگەڕێ
لەدواشەوە
ڕێچکە کوللەی
"سیك و گورگە" (11)

جێ پێی پشیلە هەڵ ئەگرن
وردە وردە سەر ئەکەون
وەختێ موشیر
گەیشتە سەر
دوند [12] و قوتکە
ئەوسا وەکوو قەلە ڕەشکە
باڵەکانی خۆی کردەوە
پڕ بەسنگی
هەوای ڕقێکی هەڵمژی.
کە داگەڕاو چووە خوارێ
تازە هەتاو
پەنجەی گزنگی خۆی ئەدا
لەقژی بەفری سپی و خاو

ـ 8 ـ

هۆ بە هۆیە. قرمە قرمە.
گرمە گرمە. قریوەیە.
لەشکری شێخ
وا لەناو داوی ئاسنی فرایزەرا
لەشکری شێخ
وا لەنێوان دوو دارستانی ئاگرا
پیاوەکانی ئەم لەشکرە گیرخواردووە

ئەسپەکانی ئەم لەشکرە ڕام نەبووە
وەکوو دەیان ماسی گچکە و گەورە گەورە
کەوتوونە ناو تۆڕی فێڵی
ئاڵقە وردی موشیرەوە
تۆڕ بەسەر شاخدا کشاوە
تۆڕ بە زەویدا خشاوە
پان و پۆڕ و مل درێژە
تۆڕ سەرێکی لەو دیو دەربەند
ئەوی تری لە تاسڵووجە
تەپە تەپە. ناڵە ناڵە.
پڕمە پڕمە. شریخەیە.
ئەم لەشکرە پڵنگێکە و لەتاوانا
چۆتە سەر کلك
بەدەوری خۆیدا خول ئەخوا
ئەزریکێنێ و زریکەکەی
دار و بەردی ئەم دەربەندە ئەلەرزێنێ
ئەزریکێنێ و شالاّو ئەباو هەردوو چاوی
گڕ پڕژێنی
ڕقی سوور دائەگیرسێنێ.
لەتۆڕایە و ئەودیوی تۆڕ ئەتۆقێنێ!
⋆ ⋆ ⋆
وەکوو نیوەڕۆی حوزەیران

شەڕیش گەرمە.
مەتەرێزی ئەملاو ئەولای
شانی چیا
قرمەژنیان گوێی دەربەندی
کەڕ کردووە.
شەستتیرەکان لەبێژنگی
دەشت و دەرا
کوژراوەکان ئەبێژنەوە.
جانبێزار و پێنج تیرەکان
بەگوللەی تاك
هەر کە دەرکەوت
کاسەی سەریان هەلگرتووە.
یەك لەسەر یەك
گوللەتۆپی لەو دیو دەربەندەوە هاتووی
لەناکاو گرمە کردوودا
گێژەڵووکەی دووکەڵ و گڕ
بەچوار دەورا دروست ئەکا:
دەستی ئەسپێ
قاچی ناو دەمەر قۆپانێ(13)
ملێ، سەری
وەك خڕکە بەرد،یان بنچکێ
پەیتا..پەیتا

لەگەڵ خۆیدا
ئەبا و ئەبا.

★ ★ ★

تاوی غارە. تەپ و تۆزە
حیلەی ئەسپ.. سوارگلانە.
تەپڵی بازە و لێدراوە
شێخ هەستاوە
ئەوەتا لەسەر خوانی زین
چرایەکی بەر ڕەشەبای داگیرساوە.
چەپۆکانی ئەسپەڕەشی
تەویڵ مارۆی کەفەڵ پانی
لەسەر کلکە و
سنگی بەکلێپەوە ناوە.
ئەوەتا لەسەر خوانی زین
هۆرەیەتی
هۆرە ئەبێ بەسۆزی خاك
بەکرووزەی سلەیمانی
بەهەناسەی شیعری "ناری " [14]
هۆرە ئەبێ بەزامەکانی "شێخ سەعی" و
ئەسپەڕەشەیش هەر تاو ئەدا.
یاڵی درێژ و خاو ئەفڕێ
کەدێتەوە ئەمجارەیان شەپۆل ئەدا

ئەفڕێتەوە و ئەمجارەیان
لکی فەقیانە ماچ ئەکا
تەپڵی بازە [15] و لێدراوە
شێر کەوتۆتە ناو تۆڕەوەو حەپەساوە
بەڵام هێشتا ئەنەڕێنێ
بەڵام هێشتا
گورگی چاوشینی ئەودیو تۆڕ
ئەتۆقێنێ!.

* * *

"سیك و گورگە "ی باریك باریك
ڕەنگە تیژ وەکوو دەلووبیبەر
دەم و چاویان تاریك تاریك
وەك شەوەزەنگ
وەکوو لەقلەق
قاچ ڕووت..قاچ ڕووت.
بەرپشتێنیان پڕ لە قەمە
پڕ قەدارە
وەکوو ژیژك.
بەڕیز هەردێن، بەڕیز هەر دێن
ئەکەون و بەلادا دێن
ڕیز چۆڵ ئەبێ
دیسانەوە ڕیزێکی تر

وەکوو ڕمی ڕەش و درێژ
ئەیکەنەوە:
بەهەڵ بەزین و دابەزین،
بەلووره لورێ وەك وەڕین
شمشێری تیژ یەك قولانج پان
بەدەستەوە قورس و گران
هەڵکێشراوە
لەبەر هەتاوا بریسکەی وشك کەری ئاوی چاوە.

★ ★ ★

نیوە ڕۆیەکی درەنگی حوزەیرانە
وەك کزەبا
تەقە کزە.
ناو بەناوە
یانزەتیر و حسکە و ماوزەڕ (16)
لەسەنگەرا
توێشووی گڕیان پێ نەماوە.
ئەوا ئیتر:
تێك ڕژانە، هەڵپژانە،هەڵدێرانە
سوار ئەگلێ،سوار،ئەپەڕێ
تەپ و تۆزی خاکی تووڕە
ئاسمانی بێ ڕەنگ دائەگرێ

حیله حیل و ناڵە ناڵ و گرمه گرم و
وشەی کوردی و وشەی هیندی
تێکەڵ بەژاوەژاوێکی.
گەورە ئەبێ
نێزە سەر ئەکا بەسکا
خەنجەر بۆ ناو دڵ ڕائەکا
فیچقەی خوێنی فوارە بەستوو
لەدەم و چاو، لەقەدارە (17)
لەزین و یاڵ
لە ئاوزەنگی لە مەتارە
هەڵ ئەپڕژێ
دار سوور بووە
بەرد سوور بووە
لاڵ و پاڵە
ئەو لەسەر پشت
ئەم لەسەر دەم
قاچی بێ سەر
سەری بێ قاچە و کەوتووە.

★ ★ ★

هەر لەلاشانی دەربەندا
سوارەی ئەسپی ڕەش تاو ئەدا
هەڵمەتە یان ڕەشەبایە؟
یاخود شێرێکی باڵدارە؟

بروسکەیە یاخود غارە؟
ئەوە لکی فەقیانەیە
یاخود بەفری هەڵفڕیوی
سەر چیایە؟!
ئەوە پڕمەی ئەسپەڕەشە
یاهەناسەی گەرمی سینەی
گردەکانی سەر ڕێگایە؟
ئەوە هۆرەیە و قەتارە؟
یاخود چریکەی هۆمایە؟
هەر لەلاشانی دەربەندا
لەهەڵمەتا
"کاجنیس"ێکی نەوەی مەغۆل
خۆ مت کردوو
لە پاڵ قەدی دار توویەکدا
ئەسپەڕەشی
لەگەڵ جاسوسی تفەنگدا
تەواو جووت کرد
کە پەنجەی نا
بەپەلە پیتکەدا ئیتر
ئەسپ گلا!
گلا!!
گلا!!

گلا!!

★ ★ ★

ئەسپەڕەش لەدوای حیلەیە
یالْ بڕو کەفەڵ خۆڵاوی
هەڵسایەوە
وەك بزانیّ
ئاوڕێکی
لەسواری گلاو دایەوە
نزیك گابەردێکی بن بۆش
شێر لەسەر تەنیشت کەوتبوو.
لە دوو لاوە باز زامدارە
لەدوو لاوە دوو کانیی خوێن
هەڵ ئەقوڵێن.
لە دوو لاوە دوو خونچەی سوور
وا ئەپشکوێن
لەدوو لاوە دوو زاری سوور
لەگەڵ ئەسپە ڕەشدا ئەدوێن
نزیك گابەردێکی بن بۆش
سوارێك و ئەسپەکەی تەنیا
سوار زامدارە و
جڵەوی ئەسپیش بەرەڵلاّ
نزیك گابەردێکی بن بۆش

بەجلەوی شۆڕی ئەسپا
سوارەی زامدار خۆی هەڵواسی
لەسەر سك و بەخشە خش
ئەسپ ئەیبا.
تابەردەمی گابەرد ئەیبا
★ ★ ★
ئێستە ئەسپەڕەش بەتەنیا،
هەرخۆیەتی
کوڕژن ئەکا و سوار دیار نییە.
چاوانی وەکوو دوو گوڵە
ژاڵەی تەڕی بەر بارانە
کوڕژن ئەکا و شێخ دیار نییە
گوێچکەکانی
ئێستە وەکوو
دووگەڵاً چناری سیسی،
هەڵوەریوی پایزانە.
ئێستە یاڵ و ئێستە کلکی
بوونە توترك و دڕکەزی
حوزەیرانی ئەم دەشتانە.
کوڕژن ئەکا و شێخ دیار نییە.
ئێستە ئەسپەڕەش بەتەنیا،
هەر خۆیەتی

نامۆی لەوەرگەی خۆیەتی
وێڵی وڵاتی خۆیەتی
کوڕژن ئەکا و شێخ دیار نییە.
★ ★ ★
ئەوا حەمەی یاوەری شێخ
شان خوێناوی
وەکوو بەرانێکی پێکراو
هەناسە سوار
وەك هەناسەی
سنگی پۆڕێکی بریندار.
چاوی ترساو
وەك دوو هەڵماتی قاوەیی
شەوق پێ نەماو
بەهەر چوار لادا ئەگێڕێ.
بن بەرد بن بەرد بەپێ دزکێ
لەئەسپەڕەش دێتە پێشێ
وائەزانێ شێخ نەماوە
ئاخێکی قوڵ پڕ بەسینەی،
خۆی و سینەی
ئەسپی بێ سوار هەڵ ئەکێشێ.
لەئەسپەڕەش دێتە پێشێ.
جڵەوەکەی ڕائەکێشێ.

تا ئەیباتە پەنا بەردێ
هەر چۆنێك بێ
سواری ئەبێ و
بۆی دەرئەچێ!

ـ 9 ـ

ئێستە دەربەند، دەشتی دەربەند
ژنێکی قژ دوکەڵاوی
سك سووتاوی ڕاکشاوە
چەتری ڕەشی گەواڵەهەوری نەباری
لەسەر سەری خۆی هەڵداوە
ئێستە مەیدان، مەیدانی شەڕ
بۆ کڕووزی جەرگی کوردستانی لێ دێ
ئێستە ئاسمانەکەی مەڵبەند،
هەر مانگی خوێنی تیا هەڵدێ
تەماشاکە:
کوڕی جوانە مەرگی شاخ و
ئەم پێ دەشتانە ببینە.
لەم عەردەدا پەنجا دار سنەوبەر نووستوون
لەم دەشتەدا پەنجا ئەستێرە پاڵ کەوتوون.
پەنجا گۆرانیی وەریون

پەنجا گوڵە گەنم مردوون
پەنجا جۆگەی سوور مەییون
لەناویاندا
تایەری فەرخە و سەی حەسەن
بەرامبەر یەك
وەك ڕەزی سووتاوی دووشاخ
درێژ بوون و
هەر تەماشای یەکتر ئەکەن.

- 10 -

لە تانکێکدا
فرایزەری چاو بەدووربین پێ ئەکەنێ و
دەستی ڕاست ئەدا بە پشتی
موشیرئاغای هەمەوەندا.
تانك هات و هات
کە گەیشتە گەرووی دەربەند
دووربینی لە چاو کردەوە
بەسنگیا شۆڕی کردەوە لەتانکەوە
سەرێکی کێشایە دەرێ
وا ئێستاکە گورگی چاو شین
چاو بەشاخی

دەست هەڵبڕیوی یەخسیر و
تەختی تەوێڵی شکاوی،
پێ دەشتەکاندا ئەگێڕێ.
ئینجا ڕووی کردە موشیر و
وتی:
ـ شێخم ئەوێ!
تانك هات و هات
وەختێ لەدەربەند ئاوا بوو
بەم دیودا هات
جەنەڕاڵی پیرە دالآش
بەسەر هاتێکی دێرینەی
لەناو هەوری خەیاڵەوە،
بەبیردا هات:
" هێشتا مەسیح
وەك گوڵی سپی دار هەرمێ
نەپشکووتوو بوو، چاوانی.
لەو دەمەدا خاکی یۆنان
دایکێ بوو سەری لە هەوراو
چرای دەستی
هۆش هەڵکردووی
بەسەر دنیادا ئەیڕوانی
کوڕی وەکوو "لەئونیداس"ی بەشیری

مەمکی پڕی گۆش کردبوو.
کوڕەکانی تەڕلانی دەوری سەری بوون
ئەویش هێلانەی ناو دڵان
کوڕەکانی دیوارەشاخی دەوری بوون
ئەویش خەرمان
ئەو ڕۆژانە
خونکار نەبوو دەستی بگاتە دامێنی
کراسە سەوزەکەی یۆنان
یان کێ هەبوو کە بوێرێ
تەنها گوڵێ بکاتەوە
لەقژی خاوی ناو باخان.
هێشتا مەسیح
وەك گەواڵەهەوری سپی
نەچوو بووە ناو ئاسمانەوە
ئەو بەفرێکی نەباریو بوو.
کە لەشکری
لۆز ڕەشی پارسی ئێران
وەك بەرازێکی یەکانە
بەئاراراتا وەرچەرخاوە
ڕووی شفرەی خۆی،
کردە یۆنان
لەمەڵبەندی "تەسالیا" ی،

کاکۆڵ سپی گۆنا ئاڵدا
بەراز گەیشتە بەردەرگای
داخراوی دەربەندەکەی " تەرمۆپیل" (18)
"لەئونیداس "پشتی پانی
نا بەدەرگای دەربەندەوە
"لەئونیاس"ئەچووە چاوی بەرازەوە
هەڕەشەی مەرگی لێ ئەکرد
شاخی بەسەردا ئەڕووخان.
هەر ئەوەندە و ئیتر بەراز
وەك کەوتبێتە زەلکاوی
خەم خۆرکێکی (19) قوت دەرەوە
چەقی و هەر سەری با ئەدا
بەلاَم "ئەفیالت"..
بەلاَم "ئەفیالت"ی سپارتی
کوڕی رەشی "تەسالیا"ی
چیا...فرۆش
باران...فرۆش
هەتاو..فرۆش
ڕێوی مەڵبەند. بەڵەدی ڕێ
نەویی لە گوێچکەی بەراز و
دەری هێنا
کەوتە پێش و بە ڕێیەکدا

کەخوای "ئۆڵمپ"یش نەیزانێ
کردنی بەودیو دەربەندا.
جەنەڕاڵی پیرە قاژوو
لەو بیری خەیاڵە قووڵەی تێی کەوتبوو
کەهاتە دەر
یەکسەر سەیرێکی "فیاڵت "ی
کوڕی ڕەشی کوردانی کرد
ئەوسا ئیتر
بزەیەکی زەرد وەك چزووی
زەردەزیڕە
بزەیەکی ناخ هەڵکەنە،
ڕەش وەکوو مێش
وەکوو گەنە
لەلێوی نیشت.
ئینجا دوور بینی سەرسنگی هەڵگرتەوە
نای بە چاویەوە و وتیەوە:
ـ شێخم ئەوێ.
⋆ ⋆ ⋆
ئەوا ئێستە
سەرقاپی تانك هەڵبڕاوە
دەمی تەندووری ئاسنین بەرەڵڵایە
سووك سووك ئەڕوا

لەم ساتەدا
چەند باڵایەکی کەم نەبێ
هەموو شتێ بۆ فرایزەر لەسەر چۆکە
لەم ساتەدا
چەند لاقێکی زۆر کەم نەبێ
هەموو شتێ لەبەر دەمی فرایزەردا
قاچ لەرزۆکە!
تانك هەر ئەڕوا
سووك سووك ئەڕوا
ئەوا ئێستا
تانك ڕاوەستا
سەریان لە تەندوور دەرهێنا
هاتنە خوارێ
لەبەر دەستە ڕاستەوە
بۆ چڕووکی دەشت و لەش و
قژ و یاڵ و خوێن تێکەڵە.
لەپێشەوە
موشیر ئەڕوات و بۆن ئەکا
خاوەن تەڵە
کوڕی ڕەشی ئەم دەربەندە
بەبۆن جێ پێی شێخ هەڵ ئەگرێ
لووت لەسەر زەوی هەڵنابڕێ

هەتا ئەگاتە بن گابەرد
لەپڕێکدا دا ئەچڵەکێ
چەند هەنگاوێ
دێتە دواوە و ئەقیژێنێ و
دەست بۆ فرایزەر هەڵ ئەبڕێ
ئینجا ئەڵێ
ـ شێخت ئەوێ؟!!

ـ 11 ـ

بۆ سبەینێ، بۆ بەیانی
هەر کە یەکەم چەپکە گزنگ
لەکەلەوە
هەڵفڕی و خۆی هەڵدایە ناو،
سیروانەوە.
"بەمۆ" خۆی بینی لە ئاوا.
لەو کاتەدا
بە کەناری داوێن تەڕا
وەك پەڵە هەورێکی سپی
شوانێك و ڕانە مەڕەکەی
بەرەو بژوێن دائەگەڕان
لە دوو ئاوان

شوانەی عاشق لەسەر بەردێ
ڕوو لەهەتاو
تێی چریکان
لەبەیتێکی تێچریکان
تا ئەوساتە
بەرگوێی سیروان
بەرگوێی بەمۆ نەکەوتبوو
هەر کەبیستیان
ڕەوەز شێت بوو
کەژان خۆیان ڕائەوەشان
بەیت بوو..بەیتی بازیان
بۆ شێخی بەردە قارەمان

⋆ ⋆ ⋆

بۆ سبەینێ، بۆ بەیانی
هەر کە یەکەم شەقژنی مەل
گەلایان خەبەر کردەوە
نزم..نزم هەڵفڕین و
باڵیان وەردا لە "زرێبار"
لە کێڵگەکەی ئەو بەرەوە
خاڵەی جوتیار
خۆ هەڵکردووی دەس قوڕاوی
سەری بۆ "شاهۆ" هەڵبڕی

له هۆرەیەك تێی چریكان
تا ئەوساتە
نە زرێبار و نە شاهۆ
بەر گوێی سووكیان نەكەوتبوو
هەر كە بیستیان
شەپۆل لای دایە بەستێن و
دەمی خوڕەی خۆی توند گرت و
هاژەی بڕی
شاهۆش درەختی باوەشی،
ڕائەژەنی
هۆرە بوو هۆرەی سۆزتكێن
بۆ بازیان
بۆ شێخی بەردە قارەمان

⋆ ⋆ ⋆

بۆ سبەینێ، بۆ بەیانی
هەر كە یەكەم پەڵە هەوری
وێڵ و نامۆ
گۆزەی خاڵیی خستە سەر شان
چوو بۆ باران
وەختێ گەیشتە سەر سەری
گۆمەكەی "وان".
بۆ بەلەمێك تاق و تەنیا

چەتری سێبەری خۆی هەڵدا.
ماسیگری گوپ قووپاوی
شەڕواڵ دڕاو
وەختێ تۆڕەکەی کردەوە و
بەهەردوو دەست
توند حەوای دا
بۆ ناو ئاو و
بۆ ئەو بەختەی کە ئەو ئەیویست
ئیدی لەپڕ
لە لاوکێ تێی چریکان
تا ئەو ساتە
نەهەوری سەر،
نەماسی بن،
بەر گوێی هیچیان نەکەوتبوو
هەر کە بیستیان
لەتاوانا هەوری نامۆ
گۆزەی پڕی لەدەست بەربوو
فرمێسکی هاوینەی داڕشت
پۆلە ماسی جووت جووت هاتن
ناو تۆڕی لەدەنگ نزیکیان،
کرد بە مۆڵگە بۆ گوێ گرتن
لاوک بۆ لاوکی جۆشدان

بۆ بازیان

بۆ شێخی بەردە قارەمان.

ـ 12 ـ

لە دوای پتریش لە شەست ساڵ

لە شارێکی بالاّ سووری

بەفر لەتەوێڵ نیشتووا

لە شارێکی دووسەد ساڵەی نەنووستووا

لەگەڕەکێکی دەست و قاچ قڵیشاوا

لە خانوویەکی سەرپەڕی کورتە بالاّی

بێ هەناوا

لەناو ژوورێکی یەك چاوا

لەشەوێکی قژ سپیدا

شاعیرێکی ئەم سەردەمە

بەچوار مشقی دانیشتووە و بالیفەکەی

لەسەر ڕانی خۆی داناوە

لەگەڵ وشەدا ڕێ ئەگرێ

لەگەڵ وشەدا ڕێ ئەبڕێ

بۆ بازیان

بۆ شێخی بەردە قارەمان

داستانێکی نوێ ئەنووسێ

نیسانی 1983

سلێمانی

پەراوێزەکان:

1–صەمەدی بیهرەنگی:نووسەری ئازادیخوازی ئازەربایجانی ئێرانی. زۆربەی بەرهەمەکانی بۆ هۆشیار کردنەوەی منداڵان تەرخان کردبوو. بەشێوەیەکی تراژیدیانەو لە زروفێکی نادیاردا کۆتایی بەژیانی هات. ئەم چیرۆکە شیعرە بۆ یەکەم جار لە ژمارە "31"ی مانگی تشرینی یەکەمی ساڵی "1979"ی ڕۆژنامەی "عێراق "ی کوردیدا بڵاو کرایەوە. بۆ دوا جار لە چەند شوێنێکدا دەستکارییەکی کەمی شێوازەکەی کراوەتەوە.

2–موعینی: سلێمانی موعینی: لەڕابەرە ئازادیخوازەکانی کوردستانی ئێران بوو. شەهیدێکی قارەمانی نەتەوەکەمانە.

3–خەسرەو:خوسرەوی روزبە سەرکردەیەکی تێکۆشەر و ڕابەرێکی سیاسی بەناوبانگی ئێرانە. لە سەردەمی ڕژێمی شای ئێراندا لە سێدارە درا.

4–مامەیارە: داستانی ئازایەتی و ورە بەرنەدانی مامە یارەی قارەمان لەساڵانی دوای حوکمدارانی بابانەکاندا لەگەرمەی جەنگیندا دژی داگیرکەرە عوسمانییەکان لەو نیشانە هەرە دیار و گەشانەیە کە لە مێژووی گەلەکەماندا بیر ناچێتەوە و جێی شانازیی نەوە لەدوای نەوەمانە.

ئەمە وەك حەقیقەتێکی مێژوویی و کارەساتێکی تراژیدیانەی ڕاستەقینە. بەڵام بەداخەوە ئەوەی لەم بارەیەوە هەتا ئێستە نووسراوە و خراوەتە بەردەست لەچەند لاپەڕەیەك تێ ناپەڕن و گەلێ پرسیاری بێ وەرامیش لەدوای خۆیانەوە جێ ئەهێڵێ. منیش هەر لە ئەنجامی خوێندنەوەی ئەو چەند لاپەڕەیەوە ئەم چیرۆکە شیعرەم نووسی..دەقی تەواوی ئەم بەرهەمە بۆ یەکەم جار لە گۆڤاری "ڕۆژی کوردستان " دا ژمارەی تایبەتی بە شانۆ و چیرۆك بڵاوکراوەتەوە.

5–بەیتی ئاگر: ڕووداوەکانی ناو ئەم چیرۆکە شیعرییەو بەسەرهاتەکانی لەزادەی خەیاڵ و بیری شاعیرن..دەقی ئەم چیرۆکە شیعرییە بۆ یەکەم جار لە ژمارە "579"ی ڕۆژنامەی هاوکاری ژمارەی تایبەتی نەورۆزی 1981 دا بڵاو کرایەوە. دوای ئەوە بۆ جاری دووەم بەتەواوی لە گۆڤاری نووسەری کوردا لەژمارەی "8" ی خولی دووەمی حوزەیرانی1982دا بڵاوکرایەوە.

6–ئەنگورە:سەرەتای تاریکی شەو.

7–داسـتانی بـەردەقارەمان: سەرچـاوەی ئـەم چـیرۆکە شـیعرییەو ئـەو کارەسـاتانەی لەشـەڕی دەربەندی بازیاندا ڕوویانداوە و کراون بەهەوێنی ئەم بەرهەمـە لـە "یادداشـت"ەکـانی مامۆسـتای نـەمر ڕەفیق حیلمییەوە وەرگیراون. دەقی تـەواوی ئـەم چـیرۆکە شـیعرییە بۆیەکـەم جـار لـەژمارە "11"ی گۆڤاری "کاروان" دا بلاو کراوەتەوە.

8–هەڵەمووت:شاخی هەزار بە هەزار و پلەی سەختی نێو کێوان

9–دەربەندەوشك: ناوی کۆنی دەربەندی بازیان.

10–تێل ڕەنگاو ڕەنگ:پەڕی طاوس.

11–سیك و گورگە و کاجنیس:ئەو سـەربازە بـەکرێ گیراوانـە بـوون کـە داگیرکـەرە ئینگلیزەکـان بەزۆری لە هندستانەوە بەرە و ڕۆژهەلاَت هێنابوونی.

12– دوند: لوتکە

13–دەمەرقۆپان: شەڕوالَی مەیدانی جەنگ.

14–ناری: ناری شاعیر.

15–تەپڵی باز:تەپڵی مەیدانی شەڕ

16–یانزەتیرو حسك و ماوزەڕ: ئەوتفەنگانەی لەو سەردەمەدا بەکار ئەهێنران.

17–قەدارە: قەمەی بچووکی بەر قەدوپشتێن.

18–تەرموپێل:دەربەندی تەرموپێل لەتەسالیای یۆنان.

19–خم خۆرك: زەوی بەزەلکاوی قووتدەر.